

รายงานวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบ

การบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน
ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

กับ

โรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

บทสรุปผู้บริหาร

เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กับโรงเรียนพักนอนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

หน่วยงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

ปีการศึกษา พ.ศ. 2559

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดแม่ฮ่องสอน กับโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดแม่ฮ่องสอน กับโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ใน 4 ด้าน คือด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป และ เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

วิธีดำเนินการวิจัย โดยการถอดบทเรียนจากการสนทนากลุ่มในกลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนที่จัดที่พักนอนและโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มครูโรงเรียนพักนอนและโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จำนวนรวมทั้งสิ้น 33 โรงเรียน 66 คน และวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนามในการถอดบทเรียนจากการสนทนากลุ่ม และการสังเกต ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการถอดบทเรียน ผลการดำเนินงานในกระบวนการจัดบริหารจัดการ ทั้ง 4 ด้านของโรงเรียนพักนอน และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จำนวน 33 โรงเรียน และนำมาสรุปเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

พบว่าเหตุที่ทำให้โรงเรียนพักนอนบริหารจัดการใน 4 ด้าน คือด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ดังนี้

1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงาน

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เป็นโรงเรียนประเภทการศึกษาพิเศษที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียนผู้ด้อยโอกาสที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก ซึ่งมีความเป็นอยู่ที่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไป รวมทั้งประสบปัญหาต่างๆ ไม่สามารถที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนปกติที่อยู่ใกล้บ้านได้ รัฐจึงจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กด้อยโอกาส 10 ประเภทที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก จัดการศึกษาให้กับนักเรียนแบบอยู่ประจำและไป - กลับ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 6

2. ด้านบริหารวิชาการ พบว่าในด้านการบริหารงานวิชาการไม่มีความแตกต่างกันในด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแต่แตกต่างกันเชิงกระบวนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการรับนักเรียนเข้าเรียนมีความแตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนจึงมีความแตกต่างกัน ด้านการส่งต่อเด็กนักเรียนเมื่อเรียนจบโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จึงเน้นด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อให้เด็กออกไปอยู่ร่วมกับสังคมได้ สามารถประกอบอาชีพที่สุจริตเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ส่วนโรงเรียนพักนอนเป็นโรงเรียน

ที่มุ่งเน้นให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะด้านวิชาการเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและระดับอาชีวศึกษา ทำให้โรงเรียนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้นักเรียนสามารถไปเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา และต้องสอนทักษะชีวิตด้านวิชาชีพด้วย

3. ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่าการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพักนอน และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีการบริหารตามระบบราชการ ใช้การวางแผน และแผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณ ได้รับการจัดสรรงบอุดหนุนรายหัวค่าจัดการเรียนการสอนเท่ากัน มีส่วนที่แตกต่างคืองบประมาณสมทบนักเรียนประจำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ได้รับการจัดสรรให้ใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าเครื่องใช้ส่วนตัวนักเรียน และค่าสาธารณูปโภคส่วนโรงเรียนพักนอนได้รับการจัดสรรเฉพาะค่าอาหารรายหัวเงินอุดหนุนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการจัดสรรงบดำเนินงาน และจัดให้เฉพาะนักเรียนที่พักในโรงเรียน ทำให้การบริหารจัดการด้านงบประมาณของโรงเรียนไม่เพียงพอ เพราะโรงเรียนต้องรับภาระส่วนอื่นที่เกี่ยวกับการจัดที่พักให้นักเรียน เช่นการดูแลนักเรียนด้านความปลอดภัย ค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น

4. ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่าการบริหารอัตรากำลังของโรงเรียนทั้งสองประเภทมีความคล้ายกัน แตกต่างกันที่อัตราส่วนครู : นักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 1:12 โรงเรียนพักนอน 1: 20 จากการวิเคราะห์พบว่าอัตราส่วนครูส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนรูปแบบโรงเรียนพักนอนแม้ว่าปัจจุบันสภาพอัตรากำลังของโรงเรียนปกติทั่วไปไม่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนอัตรากำลัง แต่ในโรงเรียนพักนอนยังมีสภาพขาดแคลนครู โดยเฉพาะครูที่ต้องอยู่ประจำเพื่อดูแลนักเรียนพักนอนเนื่องจากครูเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงานจากปกติ จึงไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

5. ด้านการบริหารทั่วไป พบว่าด้านการบริหารงานทั่วไป การดำเนินการของโรงเรียนสองประเภทไม่มีความแตกต่างกัน ในเชิงโครงสร้างการบริหารงาน โรงเรียนพักนอนจะมีปัญหาด้านอาคารสถานที่พักนอนที่ไม่เพียงพอ และไม่ได้มาตรฐานเพราะการเป็นโรงเรียนพักนอนเริ่มจากปัญหาด้านการขาดโอกาสของนักเรียนและความยากจน รวมถึงการเดินทางไป-กลับไม่สะดวก และปัญหาการออกกลางคันจึงเป็นเหตุให้โรงเรียนต้องหาที่พักให้นักเรียนได้พักเพื่อเรียนหนังสือ จึงมีอาคารพักนอนที่ไม่ได้มาตรฐานอยู่เป็นส่วนมากเพราะเป็นอาคารสร้างเอง หรือปรับปรุงจากอาคารอื่นที่โรงเรียนไม่ใช่ หรือสร้างจากเงินบริจาคทำให้สภาพอาคารไม่ได้มาตรฐาน การระดมทรัพยากรก็ทำได้น้อยเนื่องจากความยากจน และโรงเรียนต้องรับนักเรียนบ้านไกล ยากจน และนักเรียนที่มีบ้านอยู่ในถิ่นทุรกันดาร จึงทำให้บางโรงเรียนต้องรับภาระมากด้านการจัดหาที่พักให้นักเรียน

ปัญหา อุปสรรค โรงเรียนพักนอน

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับบริบทการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนโดยเฉพาะความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่าโรงเรียนพักนอนเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงานบ่อยเนื่องจากการย้ายและการขาดแคลนอัตรากำลังที่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบงบประมาณ ประกอบกับภาระงานสอน ส่งผลให้การดำเนินการล่าช้า ไม่ถูกต้องตามระเบียบพัสดุและการเงิน ทำให้การใช้งบประมาณไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ และใช้ประโยชน์จากงบประมาณไม่คุ้มค่า

3. ด้านการบริหารบุคลากร โรงเรียนพักนอนมีข้อจำกัดในการบริหารอัตรากำลังถึงแม้ว่าขณะนี้อัตราการขาดแคลนครูจะไม่มากในภาพรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา แต่การจัดการศึกษารูปแบบโรงเรียนพักนอนยังมีปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลังที่ควรมีในการอยู่ประจำหอพักนักเรียน

4. ด้านการบริหารทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านอาคารสถานที่ที่โรงเรียนไม่มีความพร้อมในการรับนักเรียนพักนอนแต่มีเด็กนักเรียนที่โรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือด้านที่พักจึงทำให้เกิดอาคารพักนอนที่ไม่ได้มาตรฐาน และโรงเรียนรับนักเรียนพักนอนเข้ามาก่อนที่จะประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาทำให้การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร บุคลากรบางส่วนเห็นว่าการจัดการศึกษารูปแบบโรงเรียนพักนอนเป็นการเพิ่มภาระให้ครูที่นอกเหนือจากภาระงานสอน

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนดหลักเกณฑ์การรับนักเรียนพักนอนให้มีความชัดเจนเพื่อที่โรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านต่างๆ เหมาะสมและตรงกับภารกิจที่ได้รับมอบ
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานโรงเรียนพักนอนให้เหมาะสมกับภารกิจที่โรงเรียนดำเนินการ เช่น จัดสรรค่าสาธารณูปโภคให้แยกจากงบอุดหนุนรายหัวรายการค่าจัดการเรียนการสอน
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรพิจารณาจัดสรรงบอุดหนุนรายหัวค่าอาหารพักนอนให้นักเรียนพักนอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และพิจารณาจัดสรรค่าอาหารรายหัวนักเรียนพักนอนให้เหมาะสมกับสถานะค่าครองชีพปัจจุบัน
4. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรพิจารณากำหนดเกณฑ์อัตรากำลังให้โรงเรียนที่จัดที่พักนอนเป็นกรณีพิเศษจากโรงเรียนปกติทั่วไปโดยคิดเกณฑ์อัตรากำลังเพิ่มให้จากสัดส่วนจำนวนนักเรียนพักนอน
5. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดสรรงบประมาณค่าอาหารให้โรงเรียนพักนอนให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการศึกษา	3
ขอบเขตการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน	7
ความหมายการจัดการ	8
ความเป็นมาของโรงเรียนพักนอน	8
กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน	11
การบริหารจัดการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์	16
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	25
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	25
การเก็บรวบรวมข้อมูล	26
การวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 4 ผลการศึกษา	28
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา	34
อภิปรายผลการศึกษา	38
ปัญหาอุปสรรค	39
ความยุ่งยาก/ความต้องการ	39
ข้อเสนอแนะ	40
บรรณานุกรม	41
ภาคผนวก ก (เครื่องมือ)	42
ประเด็นการสนทนากลุ่ม	43
สารบัญ (ต่อ)	
เรื่อง	หน้า
แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	44
วิธีการสนทนากลุ่ม	45
ภาคผนวก ข (ภาพประกอบ)	46

รูปภาพการสนทนากลุ่ม	47
รายนามคณะวิจัย	49

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1.1	เปรียบเทียบการได้รับจัดสรรงบประมาณฯ	2
ตารางที่ 2.1	จำนวนโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบพักนอน	10
ตารางที่ 2.2	จำนวนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ฯ จังหวัดเชียงใหม่	20
ตารางที่ 2.3	จำนวนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ฯ จังหวัดแม่ฮ่องสอน	20
ตารางที่ 4.1	ผลการศึกษาด้านวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดฯ	28
ตารางที่ 4.2	ผลการศึกษาด้านการบริหารวิชาการ	29
ตารางที่ 4.3	ผลการศึกษาด้านการบริหารงบประมาณ	30
ตารางที่ 4.4	ผลการศึกษาด้านการบริหารงานบุคคล	31
ตารางที่ 4.5	ผลการศึกษาด้านการบริหารทั่วไป	32

คำนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาคือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น เพิ่มโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลกั้นดาร และการลดอัตราการออกกลางคันของนักเรียนโดยการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบโรงเรียนพักนอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวพบว่า ได้ผลเป็นที่น่าพอใจโรงเรียนในสังกัดสามารถลดอัตราการออกกลางคันของนักเรียนในพื้นที่ได้ และประชากรวัยเรียนในพื้นที่ห่างไกล กั้นดาร และเด็กยากจน มีโอกาสได้เรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ในการดำเนินงานของโรงเรียนพักนอนจะมีปัญหาด้านงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรน้อยไม่เพียงพอในการดำเนินงานในรูปแบบพักนอน รวมถึงการขาดอัตรากำลังครูที่จะดูแลนักเรียนพักนอน บ้านพักนักเรียนไม่ได้มาตรฐาน เก่าทรุดโทรม รวมทั้งการขาดวัสดุอุปกรณ์พื้นฐานในการดำรงชีวิตของนักเรียน ด้วยเหตุผลนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 จึงได้มอบให้กลุ่มนโยบายและแผนศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการบริหารจัดการของโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 กับ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีสภาพบริหารการจัดการที่ไม่แตกต่างกันในด้านตัวป้อนคือนักเรียนซึ่งเป็นเด็กด้อยโอกาสเหมือนกัน คำถามของการวิจัยครั้งนี้คือ ภายใต้อสภาพบริบทเดียวกันของโรงเรียนพักนอน กับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีการบริหารจัดการในด้านวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปแตกต่างกันอย่างไร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 หวังว่างานศึกษาวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียน และการพิจารณาจัดสรรงบประมาณรวมทั้งการจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเหมาะสมกับภารกิจของโรงเรียน เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

(นายสิทธิชัย มูลเขียน)

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34

บทที่ 1 บทนำ

1. ความเป็นมาของปัญหา

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสความเท่าเทียมในการได้รับการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการศึกษาเริ่มแรกของคนในชาติ ดังนั้นจึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ การเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงและครอบคลุมผู้เรียนให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และมีคุณภาพโดยมีความหลากหลายในเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการจัดการศึกษา ซึ่งหนึ่งในรูปแบบนั้นคือการจัดการศึกษารูปแบบโรงเรียนพักนอน เพื่อเด็กด้อยโอกาสยากจนมีบ้านอยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลเดินทาง ไป – กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียนยากลำบากได้มีโอกาสเข้าเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อยจนจบการศึกษาภาคบังคับ ที่นับได้ว่าเป็นการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการการจัดการศึกษา สามารถลดปัญหาการออกกลางคันของเด็กนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ โรงเรียนที่จัดการศึกษารูปแบบพักนอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะได้รับการจัดสรรงบประมาณค่าอาหารนักเรียนพักนอนตามรายหัวนักเรียนที่พักอยู่จริงในโรงเรียนและสถานที่ที่โรงเรียนจัดให้พัก และจัดสรรงบดำเนินงานเพิ่มให้ในวันหยุดนักขัตฤกษ์และช่วงก่อนหลัง เปิด-ปิดภาคเรียน อีก 60 วัน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อีก 160 วัน งบดำเนินงานที่จัดเพิ่มจัดสรรให้สำหรับนักเรียนที่พักภายในบริเวณโรงเรียนเท่านั้น และงบประมาณที่จัดสรรทั้งงบอุดหนุนและงบดำเนินงานมีเงื่อนไขการใช้คือ ใช้สำหรับค่าอาหารถ้าเหลือให้นำไปจัดซื้อเครื่องนอน เครื่องครัว หรือสิ่งของอุปโภคบริโภคที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนพักนอนได้ ส่งผลให้โรงเรียนมีปัญหาด้านความไม่เพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ

ในขณะเดียวกันสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีหน่วยงานในสังกัดที่จัดการศึกษารูปแบบการศึกษาสงเคราะห์ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ จัดการศึกษาให้แก่เด็กขาดโอกาสทางการศึกษาซึ่งอยู่ในสภาวะยากลำบากอันเนื่องจากปัญหาทางสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ไม่สามารถหรือไม่เหมาะสมจะเข้าศึกษาในสถานศึกษาทั่วไปได้ รับเด็กนักเรียนทั้งประจำ และไป-กลับ ซึ่งถ้าพิจารณาโดยภาพรวมจะพบว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ได้รับงบประมาณที่เท่ากับโรงเรียนพักนอนหรือโรงเรียนทั่วไป แตกต่างกันเฉพาะงบประมาณค่าอาหารถ้าพิจารณาเฉพาะตัวเลข จะเห็นว่ามากกว่าโรงเรียนพักนอน ดังการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2559 ดังนี้

ตารางที่ 1.1 เปรียบเทียบการได้รับจัดสรรงบประมาณตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2559 ดังนี้

ที่	โรงเรียนพักนอน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์	หมายเหตุ
1	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น -อุดหนุนรายหัว1,750 บาท/คน/ ภาคเรียน *ค่าอาหารนักเรียนประจำพักนอน 2,650/คน/ภาคเรียน * *ค่าปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน 1,500 บาท/คน/ภาคเรียน(3,000 บาท/คน/ปี รวม 3,500 บาท/คน/ปี	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น -อุดหนุนรายหัว 1,750 บาท/ คน/ภาคเรียน -เงินสมทบนักเรียนประจำ 14,350/คน/ภาคเรียน -เงินสมทบนักเรียนไป-กลับ 5,050/คน/ภาคเรียน รวม 32,200 บาท/คน/ปี	* เฉพาะนักเรียน พักนอน ** เฉพาะนักเรียน ยากจนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ไม่เกิน 30%
2	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย -1,900 บาท/คน/ภาคเรียน รวม 3,800/คน/ปี	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย -1,900 บาท/คน/ภาคเรียน -เงินสมทบนักเรียนประจำ 14,350บาท/คน/ภาคเรียน -นักเรียนไป-กลับ 5,200/คน/ ภาคเรียน (10,400/คน/ปี) รวม 32,500/คน/ปี	

ซึ่งถ้าพิจารณาโดยภาพรวมโรงเรียนทั้งสองประเภทได้รับการจัดสรรงบประมาณค่าจัดการเรียนการสอนเท่ากัน แต่มีส่วนต่างที่ค่าอาหารนักเรียนพักนอน เท่านั้นที่มีความแตกต่างกัน ทั้งค่าใช้จ่ายต่อหัว และ เงื่อนไขการใช้จ่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 จึงมีความประสงค์จะศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการระหว่างโรงเรียนพักนอน กับ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ด้านการดำเนินงานของโรงเรียนมีความแตกต่างกันในกระบวนการ และปัจจัยอะไร รวมทั้งปัญหาของโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ ประเด็นงบประมาณ และ คน ไม่เพียงพอ ซึ่งอาจจะประเด็นที่กล่าวถูกต้องหรือเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งหรือไม่ที่ทำให้โรงเรียนไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 จึงมีความประสงค์จะศึกษาปัญหา และสาเหตุที่แท้จริงของโรงเรียนพักนอนด้านการบริหารจัดการงบประมาณ และด้านบุคลากร โดยการบริหารจัดการทั้งสองด้านมีความเกี่ยวข้องกับบริหารจัดการด้านวิชาการ และด้านการบริหารทั่วไปของโรงเรียน จึงต้องศึกษาภาพรวมของโรงเรียนทั้งหมดตามโครงสร้างการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ของโรงเรียน โดยนำไปเปรียบเทียบกับการบริหารจัดการของโรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในสภาพบริบท ซึ่งก็ได้แก่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อเปรียบเทียบในประเด็นการบริหารจัดการ 4 ด้านของโรงเรียนทั้งสองประเภทว่า ในการบริหารจัดการตั้งแต่ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านงานบุคลากร และด้านงานบริหารทั่วไป รวมถึงประเด็นการได้รับงบประมาณจัดสรรรายหัวค่าสมทบนักเรียนประจำพักนอน โดยโรงเรียน

มีการดำเนินการแบบไหนเพื่อหาปัจจัยที่เป็นปัญหา หรือ ข้อควรพัฒนา การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน มากกว่าจะคำนึงถึง ความไม่เพียงพอของงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล จึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้น เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 กับ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ขึ้น เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานของโรงเรียนทั้งสองประเภทในกระบวนการบริหารจัดการด้าน บริหารงานวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบริหารงานทั่วไป และนำผลการศึกษาไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนพักนอนต่อไป

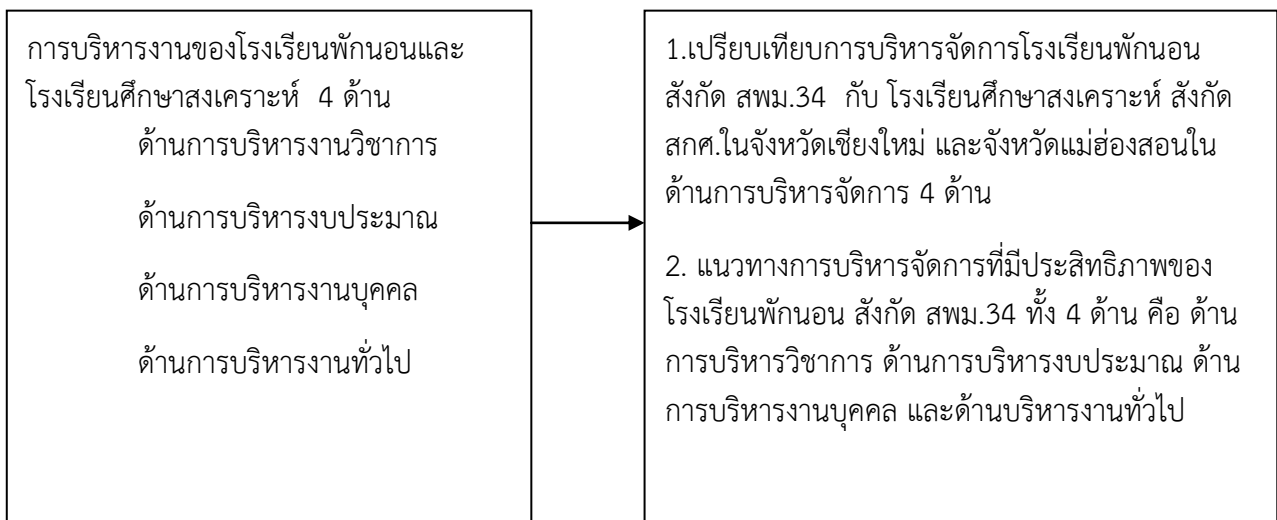
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 34 กับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัด เชียงใหม่ และ จังหวัดแม่ฮ่องสอนใน 4 ด้าน คือด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้าน บริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพักนอนสังกัด สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน กับโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์ ในการบริหารจัดการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป และเสนอแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนที่มี ประสิทธิภาพของโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

4.2 ขอบเขตด้านเวลา งบประมาณ พ.ศ.2559

5. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครู ในปีงบประมาณ พ.ศ.2559 ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร จัดการโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 จำนวน 25 โรงเรียน

ผู้บริหาร ครู บุคลากร ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 8 โรงเรียน ในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน รวม 33 โรงเรียน รวมทั้งหมด 1,245 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนที่จัดที่พักนอนจำนวน 25 คน ครูที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลการดำเนินงานโรงเรียนพักนอน จำนวน 25 คน รวม 50 คน ผู้บริหาร ครู บุคลากร ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 8 โรงเรียน ในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอนโรงเรียนละ 2 คน รวม 16 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 66 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

6. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

การบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ของโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตัวแปรตาม

6.1 ผลการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6.2 แนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพักนอนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ในด้านการบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 โรงเรียนพักนอน หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ที่จัดการศึกษาโดยให้นักเรียนพักนอนในสถานที่ที่โรงเรียนจัดให้มีทั้งพักในโรงเรียนและพักนอกโรงเรียน

7.2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ทุกโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

7.3 โรงเรียนปกติ หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต34 ที่จัดการเรียนการสอนปกติ นักเรียนไป-กลับ ไม่มีนักเรียนพักนอนในโรงเรียน

7.4 การบริหารจัดการด้านวิชาการ หมายถึง กระบวนการในการจัดการเรียนการสอนได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การวัดประเมินผล การแนะแนว การประกันคุณภาพ การพัฒนาสื่อสารการเรียนการสอน และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน

7.5 การบริหารจัดการด้านงบประมาณ หมายถึง กระบวนการในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ ได้แก่การวางแผนจัดตั้ง จัดหา การใช้จ่ายงบประมาณ การพัสดุ การระดมทรัพยากร และงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

7.6 การบริหารจัดการด้านบุคคล หมายถึง กระบวนการวางแผนอัตรากำลัง การจัดสรรอัตรากำลัง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การลาทุกประเภท การประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ และงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล

7.7 การบริหารจัดการด้านบริหารงานทั่วไป หมายถึง การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การวางแผนการบริหารงานการศึกษา การจัดระบบการบริหาร และพัฒนาองค์กร งานธุรการ การรับนักเรียน และงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานทั่วไป

7.8 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ โรงเรียนพักนอน และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

7.9 บุคลากร หมายถึงบุคลากรของโรงเรียนพักนอน และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับนักเรียนพักนอนนักเรียนหอพัก

7.10 นักเรียนพักนอน หมายถึง นักเรียนหอพักของโรงเรียนพักนอน

7.11 นักเรียนหอพัก หมายถึง นักเรียนประจำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

8. ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 กับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษ จังหวัด เชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

8.1 นำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษารูปแบบโรงเรียนพัก นอน

8.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนที่จัดการศึกษารูปแบบพักนอน และหน่วยงานของรัฐที่ เกี่ยวข้อง ได้นำข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และข้อเสนอแนะไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการ บริหารจัดการโรงเรียนพักนอน

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน โดยได้นำเสนอแนวคิดเป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน
2. การบริหารจัดการโรงเรียนพักนอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 (เชียงใหม่ – แม่ฮ่องสอน)
3. การบริหารจัดการโรงเรียนพักนอนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน

1.1 ความหมายการบริหาร

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548 หน้า 5) กล่าวว่า การบริหารจัดการ (management administration) การบริหารการพัฒนา (development administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (service administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย 3 ส่วน คือ หนึ่ง ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ สอง มีกระบวนการบริหารงานที่ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การคิด (thinking) หรือการวางแผน (planning) การดำเนินงาน (acting) และการประเมินผล (evaluating) และ สาม มีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการบริหารจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผน แผนงาน โครงการ (policy, plan, program, project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่อง การอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน

สมพงษ์ เกษมสิน (2523, หน้า 5-6) กล่าวว่า คำว่า การบริหาร นิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (public administration) และคำว่า การจัดการ (management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ สมพงษ์ เกษมสิน ยังให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

- 1) การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
- 2) การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ
- 3) การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
- 4) การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
- 5) การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล

6) การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กล่าวคือ ความร่วมมือ (collective mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (group cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (group effort) ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

7) การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล

8) การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์

9) การบริหารไม่มีตัวตน (intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

1.2 ความหมายการจัดการ

Robbins and DeCenzo (2004, Certo, 2003) การจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากรขององค์การ

มิเชล เอ. ฮิททและคณะ (1979) ได้ให้ความหมาย การจัดการไว้ในหนังสือ Effective Management ว่า การจัดการ คือ การประสานทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ธงชัย สันติวงษ์ (2543 หน้า 21-22) กล่าวถึงลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้าน คือ

1) ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ

2) ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ งานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์การ และการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

3) ในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

1.3 ความเป็นมาโรงเรียนพักนอน

โรงเรียนพักนอนเกิดขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่วนที่ 8 สิทธิ และเสรีภาพในการศึกษา มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 รวมทั้งจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาเพื่อช่วยเหลือ นักเรียนที่ยากจน และจัดหาที่พักให้นักเรียนที่มีถิ่นที่อยู่ไม่สะดวก ห่างไกล กันดารไว้สำหรับพักอาศัย และจัดหา อาหารให้

นอกจากนั้นนโยบายของรัฐบาล ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ และประเทศไทยเป็นภาคีขององค์การสหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (พ.ศ.2532)ที่กำหนดให้รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่ได้รับการศึกษาบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกันอันเป็นไปตามปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) หรือปฏิญญาจอมเทียน ค.ศ.1990

(พ.ศ.2533) ที่มุ่งเน้นให้การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของปวงชน เป็นไปอย่างเสมอภาคและทั่วถึง และประเทศไทยมีสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แตกต่างกัน ประชากรตั้ง บ้านเรือนกระจายอยู่ทั่วไปตามลักษณะภูมิประเทศทั้ง ภูเขา เกาะแก่ง และพื้นที่ห่างไกลกันดาร ทำให้มี ประชากรวัยเรียนจำนวนมากตกหล่นไม่ได้เข้าเรียน และออกกลางคันเป็นจำนวนมาก สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนจัดการศึกษารูปแบบนักเรียนพักนอน เพื่อสร้างโอกาสให้ประชากรวัยเรียนได้เข้าถึงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงครอบคลุม โดยได้จัดสรร งบประมาณให้โรงเรียนในลักษณะงบอุดหนุนรายหัว และ งบดำเนินงานสำหรับเป็นค่าอาหารนักเรียนประจำ พักนอน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2550 จนถึงปัจจุบัน

2. การบริหารจัดการโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 (เชียงใหม่ – แม่ฮ่องสอน)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ของจังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย

จำนวนโรงเรียน :

จังหวัดเชียงใหม่	จำนวน	34	โรง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน	จำนวน	8	โรง
รวม		42	โรง

จำนวนโรงเรียนจำแนกตามขนาด :

ขนาดเล็ก (นักเรียน 1 - 499 คน)	จำนวน	7	โรง
ขนาดกลาง (นักเรียน 500 - 1,499 คน)	จำนวน	21	โรง
ขนาดใหญ่ (นักเรียน 1,500 - 2,499 คน)	จำนวน	11	โรง
ขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียน 2,500 คน ขึ้นไป)	จำนวน	3	โรง

จำนวนนักเรียน :

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	จำนวน	7,080	คน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	จำนวน	7,149	คน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	จำนวน	6,709	คน
รวม		20,938	คน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	จำนวน	7,875	คน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	จำนวน	8,600	คน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	จำนวน	8,750	คน
รวม		25,225	คน

ปวช. 1-3 (โรงเรียนพร้าววิทยาคม)	จำนวน	105	คน
รวมทั้งสิ้น		46,268	คน

ข้อมูล : ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2559

2.1 ข้อมูลโรงเรียนพักนอน

โรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ดังนี้
 ตารางที่ 2.1 จำนวนโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบพักนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ปีการศึกษา 2559

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	นักเรียนทั้งหมด	จำนวนนักเรียนพักนอน			คิดเป็นร้อยละ
				ม.ต้น	ม.ปลาย	รวม	
1	สันป่ายางวิทยาคม	แม่แตง	217	23	36	59	27
2	สะเมิงพิทยาคม	สะเมิง	528	63	60	123	23
3	เชียงดาววิทยาคม	เชียงดาว	552	43	13	56	10
4	อรุโณทัยวิทยาคม	เชียงดาว	533	65	0	65	12
5	ฝางชนูปถัมภ์	ฝาง	1315	33	103	136	10
6	เทพศิรินทร์ เชียงใหม่	สันป่าตอง	302	0	59	59	19
7	หางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์	หางดง	1128	20	41	61	5
8	สารภีพิทยาคม	สารภี	880	2	0	2	0
9	บ้านกาตวิทยาคม	แม่ว่าง	591	117	102	218	37
10	สองแคววิทยาคม	ดอยหล่อ	502	111	176	287	57
11	สันติสุข	ดอยหล่อ	357	96	180	276	77
12	แม่แจ่ม	แม่แจ่ม	1308	180	45	225	17
13	ฮอดพิทยาคม	ฮอด	882	53	53	106	12
14	ดอยเต่าวิทยาคม	ดอยเต่า	721	0	0	0	0
15	แม่ตื่นวิทยาคม	อมก๋อย	579	111	56	167	2
16	อมก๋อยวิทยาคม	อมก๋อย	1057	244	182	426	16
17	ห้องสอนศึกษา	เมือง	1638	137	19	156	10

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	นักเรียนทั้งหมด	จำนวนนักเรียนพักนอน			คิดเป็นร้อยละ
				ม.ต้น	ม.ปลาย	รวม	
18	ขุนยวมวิทยา	ขุนยวม	945	41	24	65	7
19	ปายวิทยาการ	ปาย	822	7	39	46	6
20	ปางมะผ้าพิทยาสรรพ์	ปางมะผ้า	428	78	81	159	37
21	สบเมยพิทยาคม	สบเมย	530	64	153	217	41
22	เฉลิมรัชวิทยาคม	สบเมย	290	82	44	126	43
23	แม่ลาน้อยดรุณสิกข์	แม่ลาน้อย	908	115	64	179	20
24	แม่สะเรียง บริพัตรศึกษา”	แม่สะเรียง	1405	79	71	150	11
25	มัธยมกัลยาณิวัฒนาฯ	กัลยาฯ	244	23	84	107	44

รวม	18,662	1,787	1,685	3,472	19.00
-----	--------	-------	-------	-------	-------

ข้อมูล : นักเรียนพักนอน ปีการศึกษา 2559

2.2 กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 (เชียงใหม่ – แม่ฮ่องสอน) จัดการศึกษาตามกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ดังนี้

2.2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ

- 1) ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551 และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม
- 2) มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
- 3) มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้
- 4) มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานโดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
- 5) มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ

- 1) ยึดหลักความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคทางโอกาสการศึกษาของผู้เรียนในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) มุ่งพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณตามมาตรฐานการจัดการทางการเงินทั้ง 7 ด้าน เพื่อรองรับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ดังนี้
 - (1) การวางแผนงบประมาณ
 - (2) การคำนวณต้นทุนผลผลิต
 - (3) การจัดระบบการจัดหาพัสดุ
 - (4) การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ
 - (5) การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน
 - (6) การบริหารสินทรัพย์
 - (7) การตรวจสอบภายใน

- 3) ยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณให้เป็นลักษณะของเงินรวมแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระยะของการพัฒนา
- 4) มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการจัดการงบประมาณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ มีความคล่องตัว ควบคู่กับความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้จากผลสำเร็จของงานและทรัพยากรที่ใช้

2.2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

1. ยึดหลักความต้องการและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามนโยบาย กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนด
2. ยึดหลักความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามนโยบาย กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนด
3. ยึดหลักธรรมาภิบาล

2.2.4 ด้านการบริหารทั่วไป

1. ยึดหลักให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานในเชิงนโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ
2. มุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามหลักการการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตามกฎเกณฑ์ กติกาตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง
3. มุ่งพัฒนาองค์กรทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ให้เป็นองค์กรสมัยใหม่ โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมสามารถเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย
4. การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตลอดจนการจัดและให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น

2.3 การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ใน 4 ด้าน

กฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยมีรายละเอียดตามบทบาทอำนาจหน้าที่ ดังนี้

2.3.1 ด้านการบริหารวิชาการ

- 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
- 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 9) การนิเทศการศึกษา
- 10) การแนะแนว
- 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
- 13) การประสานความร่วมมือในกาพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
- 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงานสถานศึกษา ประกอบและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
- 16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
- 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.3.2 ด้านการบริหารงบประมาณ

- 1) การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี
- 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
- 3) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
- 4) การขอโอนและการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
- 5) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
- 6) การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ
- 7) การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
- 8) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 9) การปฏิบัติอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
- 10) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 11) การวางแผนพัสดุ
- 12) การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้งบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี
- 13) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
- 14) การจัดหาพัสดุ

- 15) การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
- 16) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
- 17) การเบิกเงินจากคลัง
- 18) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
- 19) การนำเงินส่งคลัง
- 20) การจัดทำบัญชีการเงิน
- 21) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- 22) การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

2.3.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

- 1) การวางแผนอัตรากำลัง
- 2) การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 4) การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 5) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 6) การลาทุกประเภท
- 7) การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 8) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 9) การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- 10) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 11) การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- 12) การออกจากราชการ
- 13) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- 14) การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- 15) การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 16) การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- 17) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 18) การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 19) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต
- 20) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาการดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยงานนั้น

2.3.4 ด้านการบริหารทั่วไป

- 1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 3) การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

- 6) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 8) การดำเนินงานธุรการ
- 9) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 10) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 11) การรับนักเรียน
- 12) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
- 13) การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
- 14) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 15) การทัศนศึกษา
- 16) งานกิจการนักเรียน
- 17) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 18) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 19) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- 20) การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 21) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 22) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

3. การบริหารจัดการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.1 ความหมายของการศึกษาสงเคราะห์

สุภาพร อาจเดช (2525, หน้า 2-3) ให้ความหมายของการศึกษาสงเคราะห์ไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์คือ การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอยู่ในสภาวะยากลำบากอันเนื่องมาจากปัญหาทางสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่ไม่สามารถหรือไม่เหมาะสมจะเข้าศึกษาในสถานศึกษาทั่วไปได้ ให้ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือและให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งสนองตามหลักการที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ได้แก่

- 1) เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากปัญหาทางสภาพภูมิศาสตร์ ได้แก่ เด็กชาวเขา ชาวเรือ ชาวเกาะ เด็กต่างเชื้อชาติศาสนาและวัฒนธรรม
- 2) เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เด็กยากจน เด็กยากไร้ เด็กในแหล่งเสื่อมโทรม เด็กในชุมชนแออัด บุตรกรรมกรก่อสร้าง
- 3) เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากปัญหาสังคม ได้แก่ เด็กที่ครอบครัวหย่าร้าง เด็กที่ถูกทำทารุณ เด็กถูกใช้แรงงาน เด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้าดผู้อุปการะ เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางร่างกายและเพศ หรือเด็กที่จะถูกล่วงละเมิดทางเพศ เด็กที่มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกชักนำไปประกอบอาชีพอันไม่พึงประสงค์ เด็กที่ครอบครัวมีปัญหาสุขภาพจิต เด็กที่ครอบครัวมีปัญหาโรคเรื้อน โรคเอดส์ ฯลฯ
- 4) เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง ได้แก่ เด็กที่เป็นบุตรหลานของผู้ได้รับภัยคุกคามหรือผู้อพยพลี้ภัยชายแดน บุตรหลานของผู้ที่มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

5) เด็กยากจนที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางและปัญญาเลิศ

3.2 ประวัติโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (มปป, หน้า 4-13) โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แห่งแรกคือ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่ง ฯพณฯ นายอภัย จันทวิมล อธิบดีกรมสามัญศึกษา เป็นผู้คิดริเริ่มและได้ประกาศจัดตั้งเป็นทางการ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2496 ความมุ่งหมายครั้งแรก มี 4 ประการ

1) เพื่อให้เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา (โดยเฉพาะผู้ที่บ้านอยู่ห่างไกลโรงเรียนเกินกว่า 2,000 เมตร ซึ่งได้รับการยกเว้นในสมัยนั้น) ได้มาเข้าเรียนอยู่ประจำ ให้มีความรู้อย่างน้อยในระดับการศึกษาภาคบังคับ และได้รับการฝึกสอนด้านวิชาอาชีพ ที่จะสามารถกลับไปดำรงชีวิตในถิ่นกำเนิดของตนเอง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลของประเทศได้ด้วย

2) เพื่อให้เด็กรู้จักหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ที่เน้นในเรื่องนี้เพราะว่าเด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนมาก อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหามาก จึงจำเป็นต้องสร้างความสำนึกในหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม

3) เพื่อสร้างผู้ที่จะนำความเข้าใจในการปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้กลับไปสู่ท้องถิ่น สามารถเป็นผู้นำท้องถิ่น และสามารถเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐกับชุมชนของตนได้

4) เพื่อให้รู้จักรักษาและซาบซึ้งในคุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ

3.3 ประเภทของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (มปป, หน้า 8-12) โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ประกอบด้วยโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- 1) โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
- 2) โรงเรียนราชประชานุเคราะห์
- 3) โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต
- 4) โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์
- 5) โรงเรียนฟ้าใสวิทยา

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ คือ โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นสำหรับเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนปกติได้ ได้แก่เด็กชาวป่า ชาวเขา ชาวเรือ ชาวเกาะ เด็กที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร หรือมีปัญหาทางสภาพภูมิศาสตร์ เด็กที่ยากจนมาก กำพร้าบิดา หรือมารดา ขาดผู้อุปการะ เด็กเร่ร่อน เด็กในแหล่งเสื่อมโทรม เด็กที่เป็นบุตรหลานของผู้ได้รับภัยคุกคาม บุตรหลานของผู้ที่มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ บุตรหลานของผู้ประสบอุทกภัย วาตภัย บุตรผู้ป่วยโรคเรื้อน หรือเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในลักษณะอื่น ๆ

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ คือ โรงเรียนที่สร้างขึ้นตามโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระเมตตาเอาอาทรต่อประชาชน ซึ่งได้รับภัยพิบัติจากธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย และชาวไทยภูเขาที่อาศัยในพื้นที่ประเทศไทย และตามแนวชายแดน พระองค์ทรงมีพระราช

ประสงค์ให้เด็กที่บิดามารดาได้รับภัยพิบัติ เด็กยากจนขาดผู้อุปการะ และเด็กชาวเขาได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ประเภทประจำขึ้น เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาดังกล่าว

โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต คือ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่จัดขึ้นสำหรับเด็กปัญญาเลิศ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ แต่ยากจนทุกพื้นที่ทั่วประเทศศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นโรงเรียนประเภทประจำอยู่ที่อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ คือ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สำหรับเด็กในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนประเภทไปกลับ ที่กรมสามัญรับโอนมาจากกรมประชาสงเคราะห์ เมื่อปี พ.ศ. 2523

โรงเรียนฟ้าใสวิทยา จัดตั้งโดย มูลนิธิฟ้าใสให้ชีวิตใหม่โดย ท่านดวงมัลย์ ศิลปะอาษา ประธานมูลนิธิฟ้าใสให้ชีวิตใหม่ อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวสมัยปี พ.ศ. ๒๕๔๒ และคณะผู้พิพากษาสมทบเยาวชนและครอบครัวกลาง เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๒ ได้แนวคิดที่จะนำการศึกษาแบบปรับปรับปรุงพฤติกรรมและเพิ่มพูนปัญญาผู้พัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีพึ่งพาตนเองได้ ไม่หันไปกระทำผิดอีก ปัจจุบันเป็นโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจากศาลเยาวชนและครอบครัว ทั่วราชอาณาจักร ให้เข้ารับการศึกษานักเรียนอยู่ประจำกินนอนในโรงเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรืออายุไม่เกิน 18 ปี

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2554) ได้กำหนดเกณฑ์การรับเด็กด้อยโอกาส 10 ประเภทของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ดังนี้

1. เด็กที่ถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็กหมายถึงเด็กที่ถูกบังคับให้ทำงานหารายได้ด้วยการขายแรงงานก่อนวัยอันสมควร
2. เด็กเร่รอน หมายถึง เด็กที่ไม่มีที่อยู่อาศัยพักพิงเป็นหลักแหล่งแน่นอน
3. เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศหรือโสเภณี หมายถึงเด็กที่มีความสมัครใจ หรือถูกบังคับล่อลวงให้ขายบริการทางเพศ
4. เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือเด็กกำพร้า หมายถึง เด็กที่มารดาคลอดทิ้งไว้ตามสถานที่ต่างๆ รวมถึงเด็กที่บิดามารดาปล่อยทิ้งไว้ให้มีชีวิตอยู่ตามลำพังหรืออยู่กับบุคคลอื่น ตลอดจนเด็กที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู
5. เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ หมายถึง เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ทางร่างกาย หรือทางจิตใจมีชีวิตอยู่อย่างไม่เป็นสุข ระแวง หวาดกลัว เนื่องจากถูกทำร้ายทารุณ ถูกบีบบังคับ กดดันจากบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง
6. เด็กยากจน(มากเป็นพิเศษ) หมายถึงเด็กที่ผู้ปกครองมีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี รวมถึงเด็กในชุมชนแออัด หรือบุตรกรรมกรก่อสร้างหรือเด็กจากครอบครัวที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลโอกาสที่จะได้รับการศึกษาและบริการอื่น
7. เด็กในชนกลุ่มน้อย หมายถึงเด็กที่เป็นบุตรหลานบุคคลที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ชีวิตยากลำบาก และมีปัญหาเกี่ยวกับการถือสัญชาติไทย
8. เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึงเด็กที่ติดสารระเหยหรือยาเสพติดให้โทษหรือเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกชักชวนให้เกี่ยวข้องกับกลุ่มมิจฉาชีพ

9. เด็กที่ได้รับผลจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่สังคมรังเกียจ หมายถึงเด็กที่ติดเชื้อเอดส์ หรือ มีบิดามารดาเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ เป็นเด็กที่ถูกสังคมรังเกียจ

10. เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กเยาวชน หมายถึง เด็กที่กระทำผิดและถูกควบคุมในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนตามกฎหมาย ตลอดถึงเด็กหญิงที่ตั้งครรภ์นอกสมรส

รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่รัฐบาลจัดให้ฟรี ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรูปแบบและวิธีการในการ ให้บริการทางการศึกษาใน 2 ลักษณะคือ

1. จัดการศึกษาสงเคราะห์ให้อยู่ประจำในโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดสรรประมาณ เพน ค่าอาหาร เสื้อผ้า วัสดุทางการศึกษา และค่าใช้จ่ายทั้งหมดในชีวิตประจำวัน

2. จัดการศึกษาสงเคราะห์ในลักษณะไป – กลับ เหมือนโรงเรียนปกติทั่วไป มีงบประมาณสนับสนุน การบริการอาหารกลางวัน หนังสือ วัสดุทางการศึกษาและบริการเสริมต่าง ๆ สำหรับการจัดการเรียนการสอน ทุกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทุกจังหวัด ยกเว้นโรงเรียนจัดการ เรียนการสอน โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ทางดานวิชา อาชีพ และเน้นให้เด็กด้อยโอกาสได้ ฝึกฝนกิจกรรมการหารายได้และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต 8 ดานต่างๆ การรับเด็กด้อยโอกาสเขาเรียนใน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ดำเนินการภายใต้ระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ วาดวยหลักฐาน วัน เดือน ปี เกิด ในการรับนักเรียนนักศึกษาเขาเรียนใน สถานศึกษา พ.ศ. 2535 และแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร และเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย เด็กด้อยโอกาสที่เขาเรียนในโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์สวนใหญ่ เปนเด็กที่อยู่ห่างไกลจากจุดที่ตั้งของโรงเรียน ทั้งนี้จะมีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ เกี่ยวของ กับการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เปนผู้คัดเลือกเด็กและนำเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบากสงเขาเรียน อาทิ ประชาสงเคราะห์จังหวัด กาชาดจังหวัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ศูนย์สงเคราะห์ และ พัฒนาชาวเขา องค์การบริหารสวนตำบล กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน องค์ครพัฒนาเอกชน (NGO) เปนตน

กระบวนการบริหารจัดการศึกษา ดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550 ใน 4 ด้านได้แก่ ด้านการบริหาร วิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปเหมือนกับโรงเรียน พักนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

3.4 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 8 โรงเรียน ตารางที่ 2.2 จำนวนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารการการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	นักเรียนทั้งหมด	จำนวนนักเรียนพักนอน				นักเรียนไป-กลับ
				ประถมต้น	ประถมปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย	
1	ศึกษาสงเคราะห์เชียงดาว	เชียงดาว	830	108	111	270	167	174
2	ศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่	แม่ริม	905	96	108	396	297	8
3	ราชประชานุเคราะห์ 30	แม่สาย	715	142	122	259	192	0
4	ราชประชานุเคราะห์ 31	แม่แจ่ม	872	58	83	362	369	0

ตารางที่ 2.3 จำนวนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารการการศึกษาพิเศษ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	นักเรียนทั้งหมด	จำนวนนักเรียนพักนอน				นักเรียนไป-กลับ
				ประถมต้น	ประถมปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย	
1	ศึกษาสงเคราะห์แม่ฮ่องสอน	เมือง	134	18	23	70	0	23
2	ราชประชานุเคราะห์ 21	แม่ลา น้อย	807	37	73	303	394	0
3	ราชประชานุเคราะห์ 22	ปาย	397	19	40	117	221	0
4	ราชประชานุเคราะห์ 34	ปางมะผ้า	320	28	45	129	118	0

ข้อมูลสารสนเทศ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ณ วันที่ 28 เมษายน 2559

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเปรียบเทียบ ดังนี้

โรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึงโรงเรียนที่จัดที่พักให้นักเรียนที่มีที่อยู่ห่างไกล กันดาร ไม่สะดวกในการเดินทางจำเป็นต้องพักอาศัยในสถานที่ที่สถานศึกษาจัดให้ ดำเนินการควบคุมดูแลได้ และต้องขออนุญาตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัด และโรงเรียนที่จัดที่พักนอนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณ เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำพักนอน โดยเกณฑ์การจัดสรรจัดสรรให้นักเรียนที่มีถิ่นที่อยู่ไม่สะดวก ห่างไกล กันดาร เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางไป-กลับ ระหว่างถิ่นที่

อยู่กับสถานศึกษาจำเป็นต้องพักอาศัยในสถานที่ที่สถานศึกษาจัดให้ และสามารถดำเนินการควบคุมดูแลได้ในระดับชั้น ป.1-ม.3 ยกเว้น

- 1.นักเรียนในสถานศึกษาทั่วไปแบบประจำได้แก่
 - โรงเรียน ภ.ป.ร.ราชวิทยาลัย
 - โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย
 - โรงเรียนประชาวมงคล จังหวัดกาญจนบุรี
 - โรงเรียนมัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติจังหวัดน่าน
2. นักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้แก่ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ
3. สถานศึกษาที่ได้ดำเนินการจัดหอพักในสถานศึกษาและได้เรียกเก็บเงินค่าอาหารนักเรียนประจำพักนอนทุกคนแล้ว กรณีเรียกเก็บเงินไม่ครบทุกคนสามารถจัดสรรให้ได้เฉพาะจำนวนนักเรียนส่วนที่เหลือและต้องเป็นนักเรียนที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

แนวทางการใช้จ่ายงบประมาณสำหรับเป็นค่าอาหารนักเรียนประจำพักนอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ให้สถานศึกษาจ่ายหรือจัดหาอาหารให้แก่ักเรียนประจำพักนอนโดยสามารถเลือกวิธีดำเนินการได้ดังนี้

- จัดซื้อวัตถุดิบประกอบอาหาร หรือจ้างเหมาทำอาหาร โดยให้ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- จ่ายเป็นเงินสดให้นักเรียน โดยให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการอย่างน้อย 3 คน ร่วมกันจ่ายเงินโดยใช้ใบสำคัญรับเงินเป็นหลักฐาน

เงื่อนไขการใช้จ่ายงบประมาณ เฉพาะค่าอาหารนักเรียนเท่านั้น รายจ่ายอื่นๆ โรงเรียนต้องรับผิดชอบ เช่น มีผู้บริหารโรงเรียนท่านหนึ่งได้สอบถามเกี่ยวกับการขอรับงบประมาณเพิ่มเติมจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่องต่างๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ,2554)

ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ จะมีภารกิจงานหรือกรอบงานที่เหมือนกัน แต่มีโรงเรียนที่จัดการศึกษานอกเหนือภารกิจหลักประจำ ย่อมต้องใช้งบประมาณในการจัดการศึกษา ผมขอเรียนท่าน ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก ให้ช่วยดูแลโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาให้นักเรียนมาพักนอนประจำอยู่ที่โรงเรียน ดังนี้

1. งบประมาณค่าสาธารณูปโภค ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา เนื่องจากโรงเรียนรับเด็กพักนอนจากนักเรียนที่มาจากเด็กด้อยโอกาสที่อยู่ตามแนวภูเขาต่างๆของภาคเหนือ เพราะทางโรงเรียนต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆให้นักเรียนฟรีทุกด้าน งบประมาณรายหัวที่ได้รับเท่ากับโรงเรียนปกติทั่วไป แต่ทางโรงเรียนต้องรับผิดชอบดูแลนักเรียนที่อยู่ประจำตลอดเปิดภาคเรียนทั้งเสาร์-อาทิตย์ ทางสพฐ.ควรจัดงบประมาณเพิ่มเติมให้โรงเรียนพิเศษเหล่านี้เพิ่มขึ้น

2. ครูประจำหอพัก เนื่องจากโรงเรียนที่ผมบริหารอยู่ได้รับความเมตตาจาก กงสุลใหญ่ญี่ปุ่น จัดงบประมาณให้สร้างหอพักนักเรียนพร้อมครุภัณฑ์หอพัก(เตียง ที่นอน หมอน ผ้าห่ม ตู้เก็บสิ่งของสำคัญ) แยกหอพักชาย - หญิง มีนักเรียนประจำหอพักรวม 200 กว่า คน ได้รับอัตราจ้างครูหอพักเพียง 1 คน ซึ่งบทบาทหน้าที่ของครูประจำหอพักเป็นภาระงานที่หนักมากต้องดูแลนักเรียนตลอดเวลา โดยเฉพาะหลังเลิกเรียน เสาร์ -

อาทิพย์ ต้องดูแลจัดกิจกรรมให้นักเรียน จึงใคร่ขอให้ท่านได้ช่วยจัดครูประจำหอพักให้อีก 1 อัตรา เพราะจะได้ไม่รบกวนงบรายหัวของโรงเรียน และควรจ้างครูหอพักตามวุฒิ(ปริญญาตรี)

Thanitatep (Thanitatep-blogspot.com,Education,2554) ได้เล่าถึงเด็กพักนอนว่า ไม่ใช่เด็กพักนอนที่พักอาศัยในโรงเรียนใหญ่ๆตามสังคมเมือง หรือชนบททั่วไปแต่จะเป็นเรื่องราวของเด็กพักนอนในป่าเขาที่จะต้องรอนแรมข้ามน้ำข้ามเขาหลายลูกเพื่อที่จะมาเรียนหนังสือ และแสวงหาความรู้ให้กับตัวเอง โดยถูกปลูกฝังในทัศนคติที่ว่า การศึกษาคงช่วยให้อนาคตดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ หรือในภายภาคหน้าจะได้ไม่ต้องลำบากเหมือนพ่อแม่ผู้ปกครอง จะด้วยเหตุผลใดก็ตามเด็กๆพักนอนเหล่านี้ ควรที่จะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กๆบ้านไกลก็แบ่งออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน โดยแบ่งตามแหล่งที่พักอาศัยของเด็กนักเรียน ดังนี้

เด็กที่พักอาศัยในหอพักของโรงเรียน โรงเรียนหลายโรงจำเป็นต้องมีอาคารพักนอนสำหรับรองรับเด็กบ้านไกล เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญสำหรับเด็กพักนอน แม้บางโรงเรียนสามารถที่จะจัดสรรให้เด็กพักนอนได้อยู่ตามอัตรภาพ หรือดีกว่าเวลาที่เด็กอยู่ที่บ้านก็ตาม ลักษณะของอาคารพักนอนควรแบ่งเป็นสัดส่วน แยกหญิงชาย ภายในอาคารควรสว่างโล่ง แสงแดดส่องถึง และถ่ายเทอากาศได้ดี มีชั้นเก็บของ หรือส่วนตากผ้าไว้เป็นสัดส่วนแต่โรงเรียนหลายโรงเรียนมักจะขาดแคลนอาคารที่ดีมีมาตรฐานบางโรงเรียนพยายามปรับปรุงห้องเรียนให้เป็นที่พักนอนของเด็ก บางโรงเรียนก็ให้พ่อแม่ผู้ปกครองมาสร้างบ้านพักชั่วคราวสำหรับเด็กที่จะมาพักนอน ส่วนในเรื่องของอาหารการกินของเด็กพักนอน ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ แม้ว่าจะไม่เพียงพอหรือทำให้เด็กได้รับประทานของดีที่มีประโยชน์ก็ตามแต่ก็ช่วยแบ่งเบาภาระของโรงเรียนได้ระดับหนึ่ง แต่สำหรับบางโรงเรียนที่ไม่ได้รับการจัดสรรค่าอาหารตามจำนวนนักเรียนพักนอนที่มีอยู่จริงก็จะใช้วิธีถั่วเฉลี่ยเพื่อให้เด็กสามารถรับประทานได้ทุกคนแม้ว่าคุณภาพจะแย่ลงกว่าเดิมก็ตาม และสำหรับบางโรงเรียนก็จะให้นักเรียนนำข้าวสารมาจากที่บ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายตรงส่วนนี้ และสำหรับโรงเรียนที่มีความพร้อม และมีการจัดการที่ดีทางโรงเรียนก็จะส่งเสริมให้เด็กพักนอนปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ไว้สำหรับรับประทาน

เด็กที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน ตลอดจนบ้านพักครูบางโรงเรียนที่มีเด็กนักเรียนพักนอนไม่มากทางโรงเรียนก็จะจัดให้เด็กพักนอนกับคุณครู และชุมชน การที่เด็กพักนอนกับชุมชนส่วนใหญ่มักจะพักอาศัยกับเครือญาติของตนเองแต่ก็เนื่องด้วยพื้นฐานบางชุมชนที่มีฐานะยากจนอยู่แล้วก็ไม่สามารถที่จะดูแลเด็กเพิ่มได้เพราะการดูแลเด็กเพิ่มขึ้น หมายถึงภาระและค่าใช้จ่ายที่จะตามมา

เด็กที่พักอาศัยวัด ส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชายที่นับถือศาสนาพุทธ พ่อแม่ผู้ปกครองจะมีความรู้สึกกังวลใจเพราะเชื่อว่าพระสงฆ์จะช่วยเหลือ และอบรมบ่มนิสัย ให้ลูกหลานของตนเป็นคนดี แม้จะไม่ใชหน้าที่หลักของวัดในการดูแลเด็กพักนอน แต่หลายวัดสามารถที่จะดูแลเด็กพักนอนได้ดีไม่แพ้ระบบของโรงเรียนเลยทีเดียว

เด็กที่พักอาศัยในโบสถ์คริสต์หรือมัสยิด ส่วนมากเด็กๆก็จะนำถือศาสนาคริสต์หรือนับถือศาสนาอิสลาม บางโบสถ์มีการบริหารจัดการที่ดี มีทั้งบริการรถรับส่ง มีทั้งพ่อบ้านและแม่บ้านที่คอยดูแล จัดการในเรื่องของที่พักหลับที่นอน และเรื่องของการอาหารการกินให้ แต่บางโบสถ์ก็ขาดสภาวะคล่องในการบริหารจัดการทางการเงิน ทำให้เด็กจะต้องช่วยเหลือตนเอง และผู้ปกครองจำเป็นที่จะต้องจ่ายค่าบำรุง เป็นต้น

ณรี สุธงษ์ (2557:บทคัดย่อ) ได้วิจัยในเรื่อง การศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวที่เหมาะสมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และทักษะการดำรงชีวิต

1. สภาพปัจจุบันค่าใช้จ่ายรายหัวของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

1.1 การศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวที่เหมาะสมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และทักษะการดำรงชีวิต พบว่า ในปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2555 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นำค่าใช้จ่ายรายหัวมาใช้ในการบริหารงานทั่วไปมากที่สุด ในระดับชั้นอนุบาล และชั้น

ประถมศึกษา ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นำค่าใช้จ่ายรายหัวมาใช้ในการบริหารวิชาการ และการบริหารงานกิจการนักเรียนมากที่สุด

1.2 การศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวที่เหมาะสมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ส่งผลให้นักเรียน มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และทักษะการดำรงชีวิต

1.3 การศึกษาค่าน้ำมันเชื้อเพลิงของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ พบว่า ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ต้องใช้จ่ายในการปฏิบัติกิจกรรมของโรงเรียน โดยในปีการศึกษา 2554 คิดเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวคนละ 406.12 บาท ส่วนในปีการศึกษา 2555 คิดเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวคนละ 455.83 บาท

1.4 การศึกษาค่าสาธารณูปโภคของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ พบว่า ค่าสาธารณูปโภคที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ต้องใช้จ่ายในการปฏิบัติกิจกรรมของโรงเรียน โดยในปีการศึกษา 2554 คิดเป็นค่าใช้จ่ายรายหัว 1,521.38 ส่วนในปีการศึกษา 2555 คิดเป็นค่าใช้จ่ายรายหัว 1,412.81 บาท

1.5 การสำรวจราคาวัตถุดิบเพื่อการปรุงอาหารสำหรับนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พบว่า ค่าอาหารดิบที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ต้องจ่ายแต่ละวันโดยเฉลี่ยวันละ 104.83 บาทต่อคน โดยพบว่า ภาคใต้ มีค่าใช้จ่ายสำหรับอาหารดิบต่อหัวสูงสุดคือ 108.91 บาทต่อคน รองลงมาคือ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าใช้จ่ายรายหัวเป็นค่าอาหารดิบคือ 106.91 บาทต่อคน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าใช้จ่ายรายหัวเป็นค่าอาหารคือ 102.50 บาทต่อคน ส่วนภูมิภาคที่มีค่าอาหารดิบรายหัวต่ำสุด คือภาคเหนือ มีค่าใช้จ่ายค่าอาหารดิบ รายหัวคือ 101.97 บาท

2. ค่าใช้จ่ายรายหัวที่เหมาะสมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และทักษะการดำรงชีวิตให้บรรลุตามภารกิจการจัดการศึกษาสงเคราะห์ โดยคำนึงถึงหลัก “ความเป็นธรรม ความเท่าเทียม และความพอเพียงพอ”

2.1 ค่าใช้จ่ายค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่เหมาะสมคือ 450 บาทต่อคนของพื้นที่ต่างๆ ไป ส่วนโรงเรียนที่ตั้งห่างไกลจากส่วนราชการต้นสังกัดควรเพิ่มเติมงบประมาณในการพิจารณา เช่น 500 บาท หรือ 550 บาท เป็นต้น

2.2 ค่าใช้จ่ายค่าสาธารณูปโภค

ค่าใช้จ่ายรายหัวที่เหมาะสม ควรเป็น 1,500 บาทต่อคนและทุกระดับชั้น ซึ่งจะสูงกว่าจากการสำรวจค่าใช้จ่ายรายหัวค่าสาธารณูปโภคของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ทุกโรงเรียน คือ 1,467 บาทต่อคน

2.3 ค่าใช้จ่ายวัตถุดิบเพื่อการปรุงอาหารนักเรียนประจำ

ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมเป็นค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ประเภทประจำ คือ 100 บาทต่อคนและทุกระดับชั้นนอกจากนี้ ต้องคำนึงถึงราคาวัตถุดิบสำหรับการปรุงอาหารแต่ละภูมิภาคด้วยซึ่งจะเกิดความเป็นธรรมมากขึ้น

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพิกนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 กับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการถอดบทเรียน จากการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กล้องถ่ายภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาโรงเรียนพิกนอน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่มีพื้นฐานความคิดและความเข้าใจรวมทั้งประสบการณ์จากบทบาทภารกิจ ตามตำแหน่งหรือลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย จำนวน 66 คน ดังนี้

- 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนพิกนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ในจังหวัดเชียงใหม่ 17 คน
- 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนพิกนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน 8 คน
- 3) ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดเชียงใหม่ 4 คน
- 4) ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน 4 คน
- 5) ครูผู้ดูแลนักเรียนพิกนอน 33 คน

หลักเกณฑ์การสร้างแบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม

- 1) การคำนึงถึงวัตถุประสงค์การวิจัย และขอบเขตการวิจัยของการศึกษาค้นคว้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แบบสัมภาษณ์ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และขอบเขตการวิจัยของการศึกษาค้นคว้า
- 2) การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวคิดพื้นฐานสำหรับการตั้งคำถาม
- 3) การใช้ความรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัย
- 4) การขอคำปรึกษา คำแนะนำ และความร่วมมือจากผู้มีความรู้ความสามารถ นอกจากนี้ นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมในเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

ลักษณะการสนทนากลุ่ม

มีการกำหนดเนื้อหาสาระไว้ล่วงหน้า มีการเรียงคำถามเป็นลำดับ เพื่อสัมภาษณ์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในบริหารการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 ข้อ ดังนี้

ด้านการบริหารวิชาการ

- กระบวนการบริหารจัดการ : ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ และเคล็ดลับการปฏิบัติงาน
- สิ่งที่ได้ดี
- ตัวชี้วัดความสำเร็จของงาน
- ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
- ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดที่เกิดขึ้น
- ข้อเสนอแนะทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ด้านการบริหารงบประมาณ

- กระบวนการบริหารจัดการ : ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ และเคล็ดลับการปฏิบัติงาน
- สิ่งที่ได้ดี
- ตัวชี้วัดความสำเร็จของงาน
- ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
- ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดที่เกิดขึ้น
- ข้อเสนอแนะทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ด้านการบริหารบุคคล

- กระบวนการบริหารจัดการ : ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ และเคล็ดลับการปฏิบัติงาน
- สิ่งที่ได้ดี
- ตัวชี้วัดความสำเร็จของงาน
- ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
- ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดที่เกิดขึ้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ได้แก่

- (1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร
- (2) การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

2.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ ระเบียบ ข้อกฎหมาย นโยบาย เอกสารทางวิชาการ ตำรา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แหล่งที่มาของข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชน แหล่งเอกสารจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ศึกษาเอกสารของโรงเรียน อาทิ ความเป็นมา โครงสร้าง อำนาจหน้าที่การดำเนินงาน ของโรงเรียนพักนอน และของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

2.2 รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 2 วัน ระหว่างวันที่ 14 มิถุนายน 2559 ณ โรงแรมเมอร์เคียว อ.เมือง จ.เชียงใหม่ และ วันที่ 17 มิถุนายน 2559 ณ โรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ อ.

เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ในกระบวนการถอดบทเรียน การสังเกต ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการถอดบทเรียน จากผลการปฏิบัติ กระบวนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนพิกนอน และ หอพักในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โดยดำเนินการดังนี้

1. ประสานงานกับโรงเรียนพิกนอน/โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ทุกโรงเรียน ในการทำหนังสือแจ้งโรงเรียนเพื่อนัดหมาย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ในการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ ในวันที่ 14 มิถุนายน 2559 ณ โรงแรมเมอร์เคียว อ.เมือง จ.เชียงใหม่ วันที่ 17 มิถุนายน 2559 ณ ห้องประชุมโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์

2. ดำเนินการถอดบทเรียนโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง โดยการจำแนกเป็นกลุ่มประกอบด้วย กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มครูที่ดูแลหอพักนักเรียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ของโรงเรียนพิกนอน กับ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และวิเคราะห์ข้อมูลจากการถอดบทเรียนการสนทนากลุ่ม โดยการสังเคราะห์เนื้อหาของการสนทนากลุ่ม ผลการถอดบทเรียนจากผลการปฏิบัติ กระบวนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนพิกนอน และ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็น 2 ตอน คือ

3.1 ผลการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารงานทั่วไป

3.2 ผลการเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพิกนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 34 กับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอนใน ของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีข้อค้นพบจากการศึกษานำเสนอเป็น 2 ตอน ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

4.2 ผลการเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

ผลการศึกษาภาคสนามของคณะวิจัย พบว่าการบริหารจัดการของโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 กับ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมีกระบวนการที่คล้ายคลึงกันในเรื่องของกระบวนการจัดการเรียนการสอนแต่มีข้อปลีกย่อยที่แตกต่างบางประเด็น ซึ่งวิเคราะห์ได้จากกระบวนการการรับนักเรียนเรียนของโรงเรียนพักนอนและโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีเกณฑ์การรับนักเรียนแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนโดยโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีหลักเกณฑ์การรับเด็กเข้าอยู่ประจำต้องเป็นเด็กด้อยโอกาส 10 ประเภทที่กำหนดไว้ ผ่านกระบวนการพิจารณาการเสนอจากหน่วยงานที่กำหนด ส่วนโรงเรียนพักนอนรับนักเรียนทั่วไปที่มีบ้านอยู่ไกลทุรกันดารเดินทางไปกลับในวันเดียวไม่ได้

ตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาเปรียบเทียบด้านวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดการศึกษา

ประเด็น	ประเภทโรงเรียน	
	โรงเรียนพักนอน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
1. วัตถุประสงค์	เพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียนทั่วไปได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และจัดที่พักให้นักเรียนที่มีบ้านอยู่ห่างไกล ทุรกันดาร การเดินทางเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางไป-กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียนจำนวนเป็นต้องพักอาศัยในสถานที่ที่โรงเรียนจัดให้ หรือที่อื่นที่โรงเรียนสามารถดำเนินการควบคุมดูแลได้	เพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก ซึ่งมีชีวิตความเป็นอยู่ต่ำกว่าเด็กปกติทั่วไป เนื่องจากประสบปัญหาต่างๆไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนปกติทั่วไปที่อยู่ใกล้บ้านได้ จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษซึ่งจัดการศึกษาในรูปแบบที่เน้นให้บริการทางการศึกษาและเลี้ยงดูในระบบโรงเรียนประจำ

ตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาเปรียบเทียบด้านวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดการศึกษา (ต่อ)

ประเด็น	ประเภทโรงเรียน	
	โรงเรียนพักนอน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
2. เป้าหมาย	จัดให้เด็กปกติ ยากจนด้อยโอกาส และมีบ้านอยู่ไกลไม่สามารถเดินทางไป และ	จัดให้บุคคลที่รัฐจำเป็นต้องให้การสงเคราะห์พิเศษ 10 ประเภท จัดการศึกษา

	กลับ ได้ในวันเดียว จัดการศึกษาแบบปกติ และพักนอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถึง มัธยมศึกษาตอนปลาย	แบบอยู่ประจำ และไป-กลับตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
--	---	--

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาด้านวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดการศึกษา พบว่าสถานศึกษามีกระบวนการรับนักเรียนตามวัตถุประสงค์ซึ่งมีความแตกต่างกันโรงเรียนพักนอนมีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างโอกาสทางการศึกษา ช่วยลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน และช่วยเหลือผู้ปกครองที่มีฐานะยากจน ส่วนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส 10 ประเภทที่กำหนดเป็นเกณฑ์การรับนักเรียน(กล่าวไว้ในบทนำ) และรับนักเรียนประเภทไป-กลับด้วย ซึ่งประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ 4 ด้านของโรงเรียนทั้งสองประเภท โดยเฉพาะด้าน งบประมาณ และ ด้านบุคลากร

ตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาด้านการบริหารวิชาการ

ประเด็น	ประเภทโรงเรียน	
	โรงเรียนพักนอน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
ด้านวิชาการ	1.โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหารงานวิชาการ 2.จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ เน้นการเรียนรู้ต่อระดับอุดมศึกษาและระดับอาชีวศึกษา 3.. จัดให้มีการวัดผล ประเมินผลการศึกษา เพื่อนำผลไปพัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน	1.โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบตามโครงสร้าง 2.จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด มีหลักสูตรท้องถิ่น เน้นการส่งเสริมอาชีพ และ ทักษะการดำรงชีวิต ส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ทั้งทักษะทางวิชาการ ทักษะอาชีพ กีฬา ด้านศิลปะ ภายใต้การปลูกฝังให้เกิดสำนึกความเป็นไทย รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 3. โรงเรียนมีระบบการส่งต่อทั้งการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือไปประกอบอาชีพ

จากตารางที่ 4.2 พบว่าในด้านการบริหารงานวิชาการไม่มีความแตกต่างกันในด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแต่แตกต่างในเชิงกระบวนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการที่วัตถุประสงค์ของการรับนักเรียนเข้าเรียนมีความต่างกัน การจัดการเรียนการสอนจึงมีความแตกต่างด้านการส่งต่อเด็กนักเรียนเมื่อเรียนจบโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จึงเน้นด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อให้เด็กออกไปอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถประกอบอาชีพที่สุจริตเลี้ยงตัวเองครอบครัวได้ ส่วนโรงเรียนพักนอนเป็นโรงเรียนที่มุ่งเน้นให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะด้านวิชาการเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นตามสมรรถนะ ทำให้โรงเรียนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาสติปัญญาของเด็ก การสอนเสริมในเวลาเลิกเรียน และช่วงวันหยุดรวมทั้งต้องรับภาระในการสอนทักษะชีวิตเพื่อให้นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ กรณีเด็กที่ไม่เรียนต่อก็สามารถมีทักษะวิชาชีพเพื่อออกไปประกอบอาชีพได้เหมือนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

ตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาด้านการบริหารงบประมาณ

ประเด็น	ประเภทโรงเรียน	
	โรงเรียนพิกนอน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
1. กระบวนการ	1.ใช้กระบวนการวางแผนงบประมาณในภาพรวมทั้งหมด	1.ใช้กระบวนการวางแผนใช้จ่ายเงินงบประมาณของโรงเรียนที่ได้รับในภาพรวม
2.งบประมาณที่ได้รับจัดสรร	1.เงินอุดหนุนรายหัว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3,500 บาท/คน/ปี 2.เงินอุดหนุนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3,800 บาท/คน/ปี 3.ค่าอาหารนักเรียนประจำพิกนอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 5,300 บาท/คน/ปี 4. ค่าอาหารนักเรียนประจำพิกนอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ได้รับการจัดสรร	1.เงินอุดหนุนรายหัว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3,500 บาท/คน/ปี 2.เงินอุดหนุนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3,800 บาท/คน/ปี 3.เงินสมทบนักเรียนประจำมัธยมศึกษาตอนต้น 29,100 บาท/คน/ปี 4.เงินสมทบนักเรียนประจำมัธยมศึกษาตอนปลาย 28,700 บาท/คน/ปี และเครื่องใช้ส่วนตัว
3. การบริหารงบประมาณ	ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณทั้งหมดในภาพรวมของการได้รับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวรายการค่าจัดการเรียนการสอน ค่าอาหารนักเรียนพิกนอน ปัจจัยพื้นฐาน นักเรียนยากจน และเงินรายได้ต่างๆที่สถานศึกษาได้รับ	ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณทั้งหมดในภาพรวมของการได้รับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวรายการค่าจัดการเรียนการสอน ค่าอาหารนักเรียนพิกนอน ปัจจัยพื้นฐาน นักเรียนยากจน และเงินรายได้ต่างๆที่สถานศึกษาได้รับ

จากตารางที่ 4.3 พบว่าการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพิกนอน และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีการบริหารตามระบบราชการ ใช้การวางแผน และแผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณได้รับการจัดสรรงบอุดหนุนรายหัวค่าจัดการเรียนการสอนเท่ากัน มีส่วนที่แตกต่างกันคืองบประมาณสมทบนักเรียนประจำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ได้รับการจัดสรรให้ใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าเครื่องใช้ส่วนตัวนักเรียน และค่าสาธารณูปโภคส่วนโรงเรียนพิกนอนได้รับการจัดสรรงบอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนพิกนอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น ขัดแย้งกับสภาพความจริงของโรงเรียนพิกนอนที่มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นนักเรียนพิกนอนจำนวนมาก บางโรงเรียนก็มากกว่านักเรียนพิกนอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะในพื้นที่ห่างไกลโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มี หรือมีไม่เพียงพอ จึงเกิดโรงเรียนรูปแบบโรงเรียนพิกนอนขึ้นเพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนในพื้นที่ห่างไกลในการได้รับการจัดการศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับทำให้โรงเรียนที่จัดที่พิกนอนต้องรับภาระส่วนเกินต่างๆ ในการจัดที่พิกนอนให้นักเรียนโดยการบริหารงบประมาณที่ได้รับเป็นค่าอาหารให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนพิกนอนโดยไม่เลือกที่จะเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลาย ทั้งนี้ยังไม่รวมกับค่าใช้จ่ายด้านค่าสาธารณูปโภค และค่าซ่อมแซมในหอพัก

นักเรียน ค่าดูแลนักเรียนกรณีเจ็บป่วยเหตุฉุกเฉินตอนกลางคืนเป็นต้น และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือครูที่ปฏิบัติงานการเงินและพัสดุ ขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบปฏิบัติด้านการเงินพัสดุ มีการเปลี่ยนตัวผู้ปฏิบัติงานบ่อย การจัดสรรล่าช้าและข้อจำกัดการใช้งบประมาณ ซึ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่ทำให้โรงเรียนพักนอนใช้ประโยชน์จากงบประมาณได้น้อยและ ไม่เพียงพอ

ตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาด้านการบริหารงานบุคคล

ประเด็น	ประเภทโรงเรียน	
	โรงเรียนพักนอน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
1.อัตราครู:นร. 2.การบริหาร อัตรากำลัง	1. ครู 1 : นร. 20 คน 2. ไม่ได้รับการจัดสรรครู ดูแลนักเรียนพักนอนใช้การแต่งตั้งครูเวรดูแล ไม่มีค่าตอบแทนให้ครูที่เป็นเวรดูแลนักเรียนพักนอน ได้รับการจัดสรรงบดำเนินงานระหว่างปีแต่เป็นงบประมาณที่ระบุเงื่อนไขให้จ่ายเป็นค่าอาหารนักเรียนพักนอนในวันหยุด และก่อนวันเปิดภาคเรียน ที่เหลือให้จัดซื้อเครื่องนอนเครื่องครัว	1. ครู 1 : นร. 12 คน 2. ไม่ได้รับการจัดสรรอัตราครูดูแลหอพัก แต่มีงบประมาณจัดสรรเฉพาะ คือการจัดสรรงบดำเนินงานระหว่างปีซึ่งงบนี้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการได้ เช่น จัดเป็นค่าตอบแทนให้ครูผู้ดูแลหอพักจ้างบุคลากรต่างๆในหอพัก และการจัดกิจกรรมเสริมทักษะต่างๆ ตามโครงการให้นักเรียนหอพัก

จากตารางที่ 4.4 พบว่าการบริหารอัตรากำลังของโรงเรียนทั้งสองประเภทมีความคล้ายกันแตกต่างกันที่อัตราส่วนครู : นักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 1: 12 โรงเรียนพักนอน 1: 20 จากการวิเคราะห์พบว่าอัตราส่วนครูส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนรูปแบบโรงเรียนพักนอนแม้ว่าปัจจุบันสภาพอัตรากำลังของโรงเรียนปกติทั่วไปไม่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนอัตรากำลัง แต่ในโรงเรียนพักนอนยังมีสภาพขาดแคลนครู โดยเฉพาะครูที่ดูแลนักเรียนพักนอนเนื่องจากครูเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงานจากปกติ จึงไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เช่นโรงเรียนพักนอนซึ่งตั้งอยู่ในเขตเมืองครูส่วนใหญ่จะมีบ้านพักอาศัยนอกบริเวณโรงเรียนจึงไม่มีบุคลากรดูแลนักเรียนครบตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ความสัมพันธ์ชุมชน รวมถึงการดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ที่ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของโรงเรียนมากกว่าปัจจุบัน

ตารางที่ 4.5 ผลการศึกษาด้านการบริหารทั่วไป

ประเด็น	ประเภทโรงเรียน	
	โรงเรียนพักนอน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
1.อาคาร สถานที่(หอพัก) ส้วม โรงครัว	ส่วนใหญ่ไม่เป็นแบบมาตรฐาน เป็นอาคารสร้างเอง บริจาค และปรับปรุงจากบ้านพักครูหรืออาคารเก่าของโรงเรียนมาดัดแปลงทำที่	เป็นแบบมาตรฐาน ที่มีวัสดุอุปกรณ์ในการดำรงชีวิตค่อนข้างจะครบถ้วน สมบูรณ์ เช่น ตู้เสื้อผ้า เตียงนอน โต๊ะ

ลานซักล้าง ที่ตากผ้า	พักให้นักเรียน จึงขาดอุปกรณ์ เช่น ตู้ใส่เสื้อผ้าเตี้ยนอน	อ่านหนังสือ
2.ค่าสาธารณูปโภค	ใช้ร่วมกับโรงเรียนซึ่งทำให้การใช้ทรัพยากรของโรงเรียนเพิ่มขึ้นทุกด้าน และระดมจากผู้ปกครอง ซึ่งการระดมทรัพยากรทำได้ไม่มาก เนื่องจากผู้บริจาคเห็นว่าโรงเรียนเป็นประเภทโรงเรียนสายสามัญซึ่งนักเรียนไม่ใช่เด็กยากจน และมีข้อจำกัดเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่ที่มีความเจริญและผู้ปกครองมีฐานะปานกลางขึ้นไป	2. ได้รับการจัดสรรและสามารถใช้จ่ายในงบประมาณสมทบนักเรียนประจำพักนอนและจากงบอุดหนุนรายหัวนักเรียนและการระดมทรัพยากรซึ่งสามารถทำได้มากกว่าเนื่องจากมีองค์กร มูลนิธิต่างๆ ให้ความช่วยเหลือ เพราะเชื่อว่าโรงเรียนเป็นโรงเรียนด้อยโอกาสจึงระดมทุนจากองค์กรต่างๆ ได้มากกว่า
3.การดูแลทั่วไป	-จัดทำคำสั่งแต่งตั้งครูดูแลนักเรียน แต่มีปัญหาการขาดอัตรากำลังครูมีภาระมากขึ้น -ภาระในการดูแลนักเรียนเวลาเจ็บป่วยในตอนกลางคืน -โรงเรียนจัดทำตารางประจำวันนักเรียนและ	-ดำเนินการตามโครงสร้างของโรงเรียนมีการมอบหมายงานตามดำเนินการตามโครงสร้างของโรงเรียนมีการมอบหมายงานตามภารกิจชัดเจน ครูส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน เวลานักเรียนเจ็บป่วยสามารถ

ประเด็น	ประเภทโรงเรียน	
	โรงเรียนพักนอน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
3.การดูแลทั่วไป	จัดครูเวรดูแล -มีการนิเทศกำกับติดตาม -จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจแต่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมาเนื่องจากภาระงานและบ้านไกล -มีการนิเทศกำกับติดตาม	พาไปโรงพยาบาลหรือหาหมอได้สะดวกเนื่องจากมี รถ และคนเพียงพอในการจัดการ -มีตารางการประจำวันนักเรียนหอพัก -มีการนิเทศกำกับติดตาม -จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจแต่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมาเนื่องจากภาระงานและบ้านไกล

จากตารางที่ 4.5 พบว่าด้านการบริหารงานทั่วไป การดำเนินการของโรงเรียนสองประเภทไม่มีความแตกต่างกัน ในเชิงโครงสร้างการบริหารงาน โรงเรียนพักนอนจะมีปัญหาด้านอาคารสถานที่พักนอนที่ไม่เพียงพอ และไม่ได้มาตรฐานเพราะการเป็นโรงเรียนพักนอนเริ่มจากปัญหาของโรงเรียนเองที่ให้ความช่วยเหลือนักเรียนกรณีบ้านไกล และยากจนให้มีที่พักอาศัยระหว่างมาเรียนหนังสือจึงจัดที่พักให้แล้วถึงรายงานและของงบประมาณค่าอาหารนักเรียนทำให้ไม่มีอาคารที่พักให้ต้องขอบริจาคและปรับปรุงอาคารโรงเรียนให้เป็นที่พักจึงไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากเป็นอาคารบริจาคและอาคารที่ดัดแปลงมาจากบ้านพักครู หรือห้องเรียนที่ไม่ได้ใช้แล้วมาเป็นอาคารพักนอนให้นักเรียน ด้าน อีกประการหนึ่งคือการต้องใช้จ่ายค่าสาธารณูปโภคร่วมกับโรงเรียนส่งผลให้โรงเรียนมีค่าใช้จ่ายด้านค่าน้ำ ค่าไฟ เพิ่มขึ้นแต่โรงเรียนได้รับเงินค่าใช้จ่ายรายหัวเท่าเดิมจึงเป็นปัญหาของโรงเรียนที่ต้องค้างงบประมาณเพื่อมารองรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น โดยการระดมทรัพยากรที่ได้ไม่มาก และ

ปัญหาด้านความสัมพันธ์ชุมชน และการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการดำเนินการโรงเรียนพักนอน การดูแลจัดการอาคารสถานที่ของอาคารพักนอนเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการ ถึงแม้ว่างบประมาณจะไม่เพียงพอ จึงเป็นภาระของผู้บริหาร และครูในโรงเรียนที่ต้องดูแลและร่วมมือกันในการทำให้อาคารพักนอนเป็นสถานที่ที่ปลอดภัย สะอาด เหมาะสมกับนักเรียนแม้ว่าการใช้ทรัพยากรต่างๆของโรงเรียนจะเพิ่มขึ้น เช่น ค่าสาธารณูปโภค และค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมปรับปรุงให้สภาพอาคารพักนอนเป็นที่อยู่อาศัยปลอดภัยสำหรับนักเรียนให้มากที่สุด

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการ โรงเรียนพคนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 กับ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพคนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 กับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ใน 4 ด้าน คือด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ศึกษาปัญหา ข้อจำกัดในการบริหารจัดการโรงเรียนพคนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 และเพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพคนอนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) เป็นกระบวนการที่ใช้ในการถอดบทเรียนจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียนพคนอน ของโรงเรียนพคนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 กับ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 33 โรงเรียน ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สรุปผล ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

5.1 ผลการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพคนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 กับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดแม่ฮ่องสอนใน 4 ด้าน คือด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ดังนี้

5.1.1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงาน

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เป็นโรงเรียนประเภทการศึกษาพิเศษที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียนผู้ด้อยโอกาสที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก ซึ่งมีความเป็นอยู่ที่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไป รวมทั้งประสบปัญหาต่างๆ ไม่สามารถที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนปกติที่อยู่ใกล้บ้านได้ รัฐจึงจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กด้อยโอกาส 10 ประเภทที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก จัดการศึกษาให้กับนักเรียนแบบอยู่ประจำและไป – กลับ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6

5.1.1 ด้านบริหารวิชาการ พบว่าในด้านการบริหารงานวิชาการไม่มีความแตกต่างกันในด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแต่แตกต่างกันในเชิงกระบวนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการรับนักเรียนเข้าเรียนมีความแตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนจึงมีความแตกต่างกัน ด้านการส่งต่อเด็กนักเรียนเมื่อเรียนจบ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จึงเน้นด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อให้เด็กออกไปอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถประกอบอาชีพที่สุจริตเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ส่วนโรงเรียนพคนอนเป็นโรงเรียนที่มุ่งเน้นให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะด้านวิชาการเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ทำให้โรงเรียนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีในทุกวิชาหลัก และช่วงวันหยุด

รวมทั้งต้องรับภาระในการสอนทักษะชีวิต และการสอนเสริมวิชาชีพเพื่อการออกไปประกอบวิชาชีพเลี้ยงครอบครัวได้กรณีเด็กไม่เรียนต่อระดับอุดมศึกษา หรือไม่เรียนต่อก็สามารถมีทักษะวิชาชีพเพื่อออกไปประกอบอาชีพได้เหมือนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

5.1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่าการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพิกนอน และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีการบริหารตามระบบราชการ ใช้การวางแผน และแผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณ ได้รับการจัดสรรงบอุดหนุนรายหัวค่าจัดการเรียนการสอนเท่ากัน มีส่วนที่แตกต่างกันคืองบประมาณสมทบนักเรียนประจำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ได้รับการจัดสรรให้ใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าเครื่องใช้ส่วนตัวนักเรียน และค่าสาธารณูปโภคส่วนโรงเรียนพิกนอนได้รับการจัดสรรเฉพาะค่าอาหารในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้นขัดแย้งกับสภาพความจริงที่นักเรียนพิกนอนของโรงเรียนพิกนอนมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ด้วยและมีเป็นจำนวนมาก บางโรงเรียนก็มากกว่านักเรียนพิกนอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะในพื้นที่ห่างไกลโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มี หรือมีไม่เพียงพอ จึงเกิดโรงเรียนรูปแบบโรงเรียนพิกนอนขึ้นเพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนในพื้นที่ห่างไกลในการได้รับการจัดการศึกษา จนจบการศึกษาภาคบังคับทำให้โรงเรียนที่จัดที่พิกนอนต้องรับภาระส่วนเกินต่างๆ ในการจัดที่พิกนอนให้นักเรียนโดยการบริหารงบประมาณที่ได้รับเป็นค่าอาหารให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนพิกนอนโดยไม่ถือว่าจะเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลาย ทั้งนี้ยังไม่รวมกับค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค และค่าซ่อมแซมหอพักนักเรียน ค่าดูแลนักเรียนกรณีเจ็บป่วยเหตุฉุกเฉินตอนกลางคืนเป็นต้น และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือครูที่ปฏิบัติงานการเงินและพัสดุ ขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบปฏิบัติด้านการเงินพัสดุ มีการเปลี่ยนตัวผู้ปฏิบัติงานบ่อย การจัดสรรล่าช้าและข้อจำกัดการใช้งบประมาณ ซึ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่ทำให้โรงเรียนพิกนอนใช้ประโยชน์จากงบประมาณได้น้อยและ ไม่เพียงพอ

5.1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่าการบริหารอัตรากำลังของโรงเรียนทั้งสองประเภทมีความคล้ายกัน แตกต่างกันที่อัตราส่วนครู : นักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 1:12 โรงเรียนพิกนอน 1: 20

จากการวิเคราะห์พบว่าอัตราส่วนครูส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนรูปแบบโรงเรียนพิกนอนแม้ว่าปัจจุบันสภาพอัตรากำลังของโรงเรียนปกติทั่วไปไม่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนอัตรากำลัง แต่ในโรงเรียนพิกนอนยังมีสภาพขาดแคลนครู โดยเฉพาะครูที่ต้องอยู่ประจำเพื่อดูแลนักเรียนพิกนอนเนื่องจากครูเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงานจากปกติ จึงไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เช่นโรงเรียนพิกนอนซึ่งตั้งอยู่ในเขตเมืองครูส่วนใหญ่จะมีบ้านพักอาศัยนอกบริเวณโรงเรียนจึงไม่มีบุคลากรดูแลนักเรียนครบตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ความสัมพันธ์ชุมชน รวมถึงการดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ที่ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของโรงเรียนมากกว่าปัจจุบัน

5.1.4 ด้านการบริหารทั่วไป พบว่าด้านการบริหารงานทั่วไป การดำเนินการของโรงเรียนสองประเภทไม่มีความแตกต่างกัน ในเชิงโครงสร้างการบริหารงาน โรงเรียนพิกนอนจะมีปัญหาด้านอาคารสถานที่พิกนอนที่ไม่เพียงพอ และไม่ได้มาตรฐานเพราะการเป็นโรงเรียนพิกนอนเริ่มจากปัญหาของโรงเรียนเองที่ให้ความช่วยเหลือนักเรียนกรณีบ้านไกล และยากจนให้มีที่พักอาศัยระหว่างมาเรียนหนังสือจึงจัดที่พักให้แล้วถึงรายงานและของบประมาณค่าอาหารนักเรียนทำให้ไม่มีอาคารที่พักให้ต้องขอบริจาคและปรับปรุงอาคารโรงเรียนให้เป็นที่พัก จึงไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากเป็นอาคารบริจาคและอาคารที่ตัดแปลงมาจากบ้านพักครู หรือห้องเรียนที่ไม่ได้ใช้แล้วมาเป็นอาคารพิกนอนให้นักเรียน ด้าน อีกประการหนึ่งคือการใช้จ่ายค่าสาธารณูปโภคร่วมกับโรงเรียนส่งผลให้โรงเรียนมีค่าใช้จ่ายด้านค่าน้ำ ค่าไฟ เพิ่มขึ้นแต่โรงเรียนได้รับเงินค่าใช้จ่ายรายหัวเท่าเดิมจึงเป็นปัญหาของโรงเรียนที่ต้องค้างงบประมาณเพื่อมารองรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น โดยการระดมทรัพยากรที่ทำได้ไม่มาก และ

ปัญหาด้านความสัมพันธ์ชุมชน และการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการดำเนินการโรงเรียนพักนอน การดูแลจัดการอาคารสถานที่ของอาคารพักนอนเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการ ถึงแม้ว่างบประมาณจะไม่เพียงพอ จึงเป็นภาระของผู้บริหาร และครูในโรงเรียนที่ต้องดูแลและร่วมมือกันในการทำให้อาคารพักนอนเป็นสถานที่ที่ปลอดภัย สะอาด เหมาะสมกับนักเรียนแม้ว่าการใช้ทรัพยากรต่างๆของโรงเรียนจะเพิ่มขึ้น เช่น ค่าสาธารณูปโภค และค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมปรับปรุงให้สภาพอาคารพักนอนเป็นที่อยู่ที่สะอาดปลอดภัยสำหรับนักเรียนให้มากที่สุด

5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพักนอนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

5.2.1 ด้านการบริหารวิชาการ มีความแตกต่างกันในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนพักนอนเป็นโรงเรียนสายสามัญการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถภาพการเรียนรู้ทางวิชาการให้นักเรียนไปเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นและตรงกับทักษะความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มุ่งเน้นให้ได้แก่นักเรียนเรียนจบสามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับสังคมได้ตามศักยภาพของตนเอง ดังนั้นถ้าจะส่งเสริมให้โรงเรียนพักนอนมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพควรสนับสนุนด้านการจัดอัตรากำลังครูที่เหมาะสมกับภารกิจที่เพิ่มขึ้นของโรงเรียนพักนอนคือการดูแลเด็กนักเรียนหลังเวลาเลิกเรียน และการสนับสนุน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนเสริมนอกเวลาเรียนก็จะทำให้การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพักนอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ โรงเรียนพักนอนได้รับการจัดสรรงบประมาณรายหัวค่าจัดการเรียนการสอนเท่ากับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ต่างกันที่งบอุดหนุนรายหัวสมทบนักเรียนประจำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ งบอุดหนุนรายหัวค่าอาหารนักเรียนพักนอน และด้านกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ได้รับการจัดสรรทั้งนักเรียนประจำระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพักนอนได้รับการจัดสรรเฉพาะนักเรียนพักนอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจัดให้เป็นงบดำเนินงาน จำนวน 140 วัน เงื่อนไขการใช้จ่ายต่างกันที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร และค่าเครื่องใช้ส่วนตัว ค่าสาธารณูปโภค โรงเรียนพักนอนใช้จ่ายได้เฉพาะค่าอาหาร ซึ่งวิเคราะห์ตามภารกิจในความรับผิดชอบโรงเรียนทั้งสองประเภทมีความรับผิดชอบในการดูแลนักเรียนพักนอนไม่แตกต่างกัน สิ่งที่ควรพิจารณาและดำเนินการในโรงเรียนพักนอนคือการให้ความสำคัญในด้านการพัฒนา ให้ความรู้แก่ครูที่ทำหน้าที่ครูการเงินและพัสดุ ให้มีความรู้ความสามารถในการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างสม่ำเสมอมีการสอนงาน และไม่ควรเปลี่ยนตัวผู้ปฏิบัติงานบ่อย ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการ กำกับ ติดตามการดำเนินงานด้านงบประมาณ และให้ขวัญกำลังใจผู้ปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ส่วนงบประมาณที่ได้รับถึงแม้จะมีความแตกต่างจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ก็ไม่ใช่ว่าประเด็นปัญหาหลัก สิ่งที่เป็นปัญหาคือความไม่เชี่ยวชาญในระเบียบวิธีการงบประมาณของผู้ปฏิบัติ และการจัดสรรงบประมาณที่ล่าช้า เงื่อนไขการใช้จ่ายงบประมาณ และการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ครอบคลุมจำนวนนักเรียนที่พักนอนซึ่งมีทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และอัตรากำจัดสรรต่อหัวที่ไม่เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน

5.2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล โรงเรียนพักนอนมีปัญหาด้านครู และบุคลากรที่ต้องมีภาระเพิ่มขึ้นในการดูแลนักเรียนพักนอน เนื่องจากเป็นโรงเรียนปกติที่เปิดรับนักเรียนพักนอนด้วยทำให้ครูมองว่าเป็นภาระที่นอกเหนือจากงานปกติของโรงเรียนจึงไม่ค่อยได้รับความร่วมมือ โดยมากครูที่เป็นผู้ดูแลนักเรียนเป็นครูสวด หรือไม่มีภาระครอบครัวที่ต้องดูแล และมีความเสียสละ แต่ส่วนใหญ่ โรงเรียนจะใช้การบริหารงานแบบโครงสร้างโดยมีคำสั่งมอบหมายให้ปฏิบัติงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่เต็มตามศักยภาพ โรงเรียนควร

สร้างความเข้าใจกับบุคลากรทุกระดับของโรงเรียน ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบโรงเรียนพักนอน และเกณฑ์การจัดสรรอัตรากำลังควรให้ความสำคัญกับโรงเรียนพักนอนโดยการคิดอัตรากำลังให้โรงเรียนเพิ่มจากปกติเพราะมีภาระงานเพิ่มขึ้น โดยใช้เกณฑ์จำนวนนักเรียนพักนอนของโรงเรียนเป็นตัวกำหนด เพื่อให้มีความเหมาะสมกับภารกิจความรับผิดชอบที่โรงเรียนต้องดูแลนักเรียนตลอด 24 ชั่วโมง

5.2.4 ด้านการบริหารทั่วไป โรงเรียนพักนอนมีจุดด้อยเรื่องอาคารสถานที่ที่ไม่ได้มาตรฐานสำหรับนักเรียนพักนอน เช่น บ้านพักนักเรียนไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากส่วนใหญ่โรงเรียนไม่ได้รับการจัดสรรอาคารพักนอนในระยะแรกจึงมีการ ปรับปรุงจากบ้านพักครู หรืออาคารเรียน หรือได้รับการบริจาค จึงมีสภาพที่ไม่ได้มาตรฐาน และบางโรงเรียนอาคารพักนอนมีสภาพ เก่า ชำรุด และขาดอุปกรณ์จำเป็นเช่นตู้เก็บเสื้อผ้า เตียง ที่ประกอบอาหาร ลานซักล้าง ที่ตากผ้า นอกจากนี้โรงเรียนยังต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านค่าสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้นตามจำนวนนักเรียนพักนอน ไม่ว่าจะเป็นค่าน้ำ ค่าไฟ จากการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงาน ควรพิจารณาสนับสนุนด้านอาคารพักนอนให้กับโรงเรียนที่จัดที่พักนอนให้นักเรียนให้ครบทุกโรงเรียน จัดสรรงบประมาณค่าสาธารณูปโภคให้แยกจากงบอุดหนุนรายหัว และสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่สำหรับนักเรียนพักนอนและการดำเนินงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 กับ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดแม่ฮ่องสอนใน 4 ด้าน คือด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป พบว่าทั้ง 4 ด้าน มีกระบวนการบริหารจัดการที่ไม่มีความแตกต่างในเชิงของการบริหารเพราะจัดตามโครงสร้าง แต่มีความแตกต่างในด้านการบริหารจัดการที่มีความยาก ง่าย และเหมือนกัน ความเหมือนคือ โรงเรียนทั้งสองประเภทมีภารกิจในการจัดการเรียนการสอน และการดูแลนักเรียนตลอด 24 ชั่วโมงเหมือนกัน ด้านวิชาการถึงแม้ว่าจะจัดการเรียนการสอนเหมือนกันแต่โรงเรียนพักนอนเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งให้เด็กเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาดังนั้นวิชาการจึงเป็นหัวใจของโรงเรียน ส่วนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เน้นการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนปกติได้ หัวใจของการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งไปที่การสอนทักษะชีวิต และส่งเสริมด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีพ เพื่อให้เด็กจบออกไปสามารถมีอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัว อยู่ร่วมกับสังคมได้ ซึ่งจากการวิเคราะห์จากการสนทนากลุ่มพบว่า โรงเรียนทั้งสองประเภทมีความรับผิดชอบไม่ต่างกัน ด้านการบริหารงบประมาณแตกต่างกันด้านการจัดสรรงบประมาณที่จัดให้ไม่ครอบคลุมนักเรียนพักนอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และด้านค่าสาธารณูปโภคที่โรงเรียนพักนอนต้องใช้จากงบอุดหนุนรายหัวรายการค่าจัดการเรียนการสอน แต่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ได้รับการจัดสรรแยกจากงบดังกล่าว ซึ่งถ้าวิเคราะห์ตามลักษณะของภารกิจแล้วการได้รับงบประมาณของโรงเรียนทั้งสองลักษณะคือ โรงเรียนพักนอน และ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ไม่ควรจะมีความแตกต่างกันมาก เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการดูแลที่ดีจากโรงเรียน ส่งผลให้มีการเจริญเติบโตตามวัยทั้งร่างกายและจิตใจ จึงควรปรับเพิ่มงบประมาณให้กับนักเรียนพักนอนให้มีความเหมาะสมและจัดให้ทั้งสองระดับชั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรี สุสุทธิ (2557) ได้วิจัย เรื่อง การศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวที่เหมาะสมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และทักษะการดำรงชีวิต พบว่า ค่า

น้ำมันเชื้อเพลิงที่เหมาะสมนักเรียนคือ 450 ต่อคน ถ้าห่างไกลเพิ่มเป็น 500 หรือ 550 ส่วน ค่าสาธารณูปโภค ควรเป็น 1500 ต่อคน ค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นวัตถุดิบปรุงอาหารคนละ 100 บาท จากผลการศึกษานี้จึงเป็นตัวชี้วัดว่าค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนพักนอนที่จะช่วยสนับสนุนให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และทักษะการดำรงชีวิตที่ดีควรมีปัจจัยด้านงบประมาณช่วยสนับสนุนซึ่งกรณีโรงเรียนพักนอนอาจดูความเหมาะสมและจำเป็นเฉพาะค่าอาหารควรจัดเพิ่มขึ้น และค่าสาธารณูปโภคที่ต้องจัดแยก เท่านั้น ส่วนด้านการบริหารงานบุคคลการกำหนดอัตรากำลังให้โรงเรียนที่จัดที่พักนอน กับโรงเรียนปกติ กำหนดสัดส่วนเท่ากัน คือ ครู 1 คน ต่อ นักเรียน 20 คน ซึ่งเป็นการกำหนดที่ไม่เหมาะสมเพราะครูในโรงเรียนพักนอนต้องรับภาระมากกว่าครูในโรงเรียนปกติด้านความรับผิดชอบที่ต้องดูแลนักเรียนพักนอนตลอด 24 ชั่วโมง ดังนั้นจึงควรกำหนดอัตราที่เหมาะสมสำหรับภาระงานของโรงเรียนพักนอน เพื่อลดปัญหาความยุ่งยากในการบริหารอัตรากำลังให้เพียงพอ และลดปัญหาด้านการบริหารงบประมาณโดยเฉพาะโรงเรียนพักนอนที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องเจียดจ่ายงบประมาณค่าจัดการเรียนการสอนมาจ่ายเป็นค่าสาธารณูปโภค และจ้างอัตราจ้าง ซึ่งปัญหาของโรงเรียนพักนอนที่มีปัญหามากที่สุดคือ การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ที่โรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากรได้เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ยากจน อาคารสถานที่สำหรับนักเรียนพักนอนไม่ได้มาตรฐาน เก่า ทรุดโทรม วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ แต่ถึงจะมีปัญหา มาก จำนวนโรงเรียนพักนอนและจำนวนนักเรียนพักนอนมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นสาเหตุหลักๆ เนื่องจากไม่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่ และหลักเกณฑ์การย้ายผู้บริหารโรงเรียนเรื่องขนาดโรงเรียน ซึ่งเรื่องนี้ควรเป็นข้อพิจารณา รวมถึงหลักเกณฑ์การรับนักเรียนพักนอนที่ควรระบุให้ชัดเจน แทนที่จะกำหนดเกณฑ์กว้างๆ ก็ระบุให้ชัดเจนว่าโรงเรียนที่จะเปิดเป็นโรงเรียนพักนอนได้ต้องมีลักษณะแบบไหน การขอเปิดจะต้องทำอย่างไรบ้าง จะรับนักเรียนเข้ามาพักนอนนักเรียนต้องมีคุณลักษณะ และกำหนดหลักเกณฑ์อย่างไร

ปัญหาอุปสรรค

ข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์จากการสนทนากลุ่ม และจากการศึกษาเอกสารการดำเนินงานของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนพักนอนทุกโรงเรียนมีปัญหาด้านความไม่เพียงพอของอาคารพักนอน หรือมีก็เป็นอาคารที่สร้างเองหรืออาคารบริจาคซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพอาคารเก่าทรุดโทรมไม่ได้มาตรฐาน ไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชนได้ ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เกี่ยวข้องทำได้ไม่ครอบคลุม เพราะบางส่วนยังเห็นว่าการจัดการศึกษาในโรงเรียนพักนอนเป็นการเพิ่มภาระให้ครูในสภาพที่โรงเรียนยังขาดแคลนอัตรากำลัง ถึงแม้จะมีตัวแทนขององค์กรชุมชนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแต่บทบาทการมีส่วนร่วมและความชัดเจนของบทบาทหน้าที่ยังมีไม่มาก เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับบริบท การได้รับการจัดสรรงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับสภาพความต้องการ

ความยุ่งยากในการดำเนินการ/และความต้องการ

1. บุคลากรไม่เพียงพอสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียนรูปแบบโรงเรียนพักนอนเพราะครูต้องทำงานเพิ่มจากปกติหลังจากเวลาเลิกเรียนทั้งการดูแลเอาใจใส่ด้านวิชาการ ความเป็นอยู่ให้นักเรียนมีความสุขและปลอดภัย รวมถึงการดูแลในวันหยุดโดยไม่มีค่าตอบแทน สิ่งที่โรงเรียนพักนอนต้องการคือ การกำหนดอัตราส่วนในการคิดเกณฑ์อัตรากำลังให้มีความใกล้เคียงหรือเท่ากับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งบทบาทภารกิจความรับผิดชอบของทั้งสองโรงเรียนเหมือนกัน คือ จาก ครู : นักเรียน ในอัตรา 1:20 เป็น 1 : 12

เพื่อให้มีอัตรากำลังเพียงพอที่จะดูแลนักเรียนพักนอน และจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ควรจัดให้โรงเรียนพักนอนเหมือนกับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในส่วนของงบประมาณเงินสมทบนักเรียนประจำ สำหรับค่าสาธารณูปโภค และค่าเครื่องใช้ส่วนตัว และค่าอาหารควรได้รับเท่ากันหรือไม่น้อยกว่าที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ได้รับ คือ มื้อละ 30 บาท จัดให้ สามมื้อต่อวันเท่ากับวันละ 90 บาท ซึ่งต่างกับมากกับโรงเรียนพักนอนที่ได้รับการจัดสรรให้วันละ 26.50 บาท คิดต่อมื้อ 8 บาทกว่าๆ และจัดให้เฉพาะนักเรียนพักนอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น แต่สภาพความเป็นจริงนักเรียนพักนอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะมีจำนวนพอกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (ข้อมูลนักเรียนพักนอน ภาคเรียนที่ 2/2558 และ 1/2559 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 (เชียงใหม่- แม่ฮ่องสอน) ทำให้โรงเรียนต้องรับภาระการจัดหาอาหารให้นักเรียนได้รับประทานทุกคน รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆเช่นการซ่อมแซม วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น โต๊ะ เียง ห้องน้ำ ห้องส้วม เครื่องใช้ส่วนตัวนักเรียน ค่าสาธารณูปโภค ค่าแก๊สปรุงอาหาร ฯลฯ ซึ่งไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ และอาคารพักนอนที่บางโรงเรียนยังเป็นอาคารบริจาคและสร้าง ปรับปรุงจากบ้านพักครู บ้านการโรง ห้อง หรืออาคารเรียนที่ไม่ใช้แล้วมาเป็นบ้านพักนักเรียนจึงทำให้สภาพบ้านพัก ไม่ได้มาตรฐาน ห้องน้ำ ห้องส้วมไม่เพียงพอ และบางแห่งอยู่นอกตัวอาคารจึงเป็นจุดเสี่ยงอันตราย ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากการเปิดรับนักเรียนพักนอนโดยไม่มีการวางแผน และรับโดยไม่จำกัดว่านักเรียนจะอยู่ที่ไหน จึงทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายๆ ด้าน ดังนั้นการที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ได้รับการดูแลที่โรงเรียนพักนอนทุกแห่งควรได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการดำเนินงานที่เพียงพอ และเหมาะสมโดยการกำหนดหลักเกณฑ์การรับนักเรียนพักนอนให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนดหลักเกณฑ์การรับนักเรียนพักนอนให้มีความชัดเจนเพื่อที่โรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านต่างๆ เหมาะสมและตรงกับภารกิจที่ได้รับมอบ
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานโรงเรียนพักนอนให้เหมาะสมกับภารกิจที่โรงเรียนดำเนินการ เช่น จัดสรรค่าสาธารณูปโภคให้แยกจากงบอุดหนุนรายหัว รายการค่าจัดการเรียนการสอน
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรพิจารณาจัดสรรงบอุดหนุนรายหัวค่าอาหารพักนอนให้นักเรียนพักนอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และพิจารณาจัดสรรค่าอาหารรายหัวนักเรียนพักนอนให้เหมาะสมกับสถานะค่าครองชีพปัจจุบัน
4. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรพิจารณากำหนดเกณฑ์อัตรากำลังให้โรงเรียนที่จัดที่พักนอนเป็นกรณีพิเศษจากโรงเรียนปกติทั่วไป โดยคิดเกณฑ์อัตรากำลังเพิ่มให้จากสัดส่วนจำนวนนักเรียนพักนอน
5. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดสรรงบประมาณค่าอาหารให้โรงเรียนพักนอนให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณ

บรรณานุกรม

- ณรี สุสุทธิ. (2557). การศึกษาค่าใช้จ่ายรายหัวที่เหมาะสมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และทักษะการดำรงชีวิต กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). องค์การและการบริหาร(พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- มิเชล อ.อิทท์และคณะ. (1979). Effective Management (n.d)
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2548) การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- สมพงศ์ เกษมสิน. (2514). การบริหาร(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เกษมสุวรรณ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). ประกาศ เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 กรุงเทพมหานคร: เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). แนวทางการดำเนินงานโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2559 กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- สำนักคลังและสินทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.). คู่มือการใช้จ่ายเงินอุดหนุนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2559 จาก <https://www.google.co.th>
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.). มาตรฐานด้านโภชนาการสำหรับนักเรียนประจำ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร:ม.ป.ท.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.). มาตรฐานการดูแลนักเรียนประจำสำหรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือ

ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ให้โรงเรียนเตรียม ดังนี้

กระบวนการบริหารจัดการ ปัญหา ข้อจำกัด และข้อเสนอแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนพคนอนที่มีประสิทธิภาพใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

นำเสนอตามประเด็น ดังนี้ ทั้ง 4 ด้าน

1. กระบวนการบริหารจัดการ : ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ และเคล็ดลับการปฏิบัติงาน
2. สิ่งที่ทำได้ดี
3. ตัวชี้วัดความสำเร็จของงาน
4. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
5. ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดที่เกิดขึ้น
6. ข้อเสนอแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

แบบบันทึกการถอดแบบเรียนสนทนากลุ่ม(Focus Group)

กระบวนการบริหารจัดการ ปัญหา ข้อจำกัด

และข้อเสนอแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอนที่มีประสิทธิภาพ ใน 4 ด้าน

(ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป)

โรงเรียนพักนอน สังกัด สพม.34 /โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัด สน.บริหารการศึกษพิเศษ

1. ด้าน.....

ชื่อ.....นามสกุล.....

โรงเรียน.....

กระบวนการบริหารจัดการ : ขั้นตอน วิธีปฏิบัติ และเคล็ดลับการปฏิบัติงาน

สิ่งที่ทำได้ดี.....

ตัวชี้วัดความสำเร็จของงาน คือ.....

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ.....

ปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

วิธีการสนทนากลุ่ม

ผู้นำการสนทนา (Moderator)

1. นายศักดิ์ชิวิน วัฒนโธ รอง ผอ.สพม.34
2. นายชัยพันธ์ ศรีนันตา ผอ.รร.สันติสุข
3. นายเจียมพดล ไชยลักษณ์ ผอ.รร.สองแคววิทยาคม
4. นายสำเร็จ ไกรพันธ์ ผอ.รร.แมริมวิทยาคม
5. นางพิมพ์ใจ มณีวรรณ ผอ.กลุ่มนโยบายและแผน
6. นางสาวกิริณา โนนสินชัย ผอ.กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

ทำหน้าที่ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยตั้งคำถามและซักถามให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นกระตุ้น และเร้าให้ผู้ร่วมสนทนาเกิดอารมณ์ร่วม และเต็มใจบอกเล่าข้อมูล แลกเปลี่ยนกัน และควรทำเครื่องหมายว่าในแต่ละประเด็นได้ถามใครไปแล้ว และควรตั้งคำถามเจาะลึกเพิ่มเติม

ผู้ช่วยบันทึกข้อมูล (Note - taker)

1. นางจิรฉัตร ศิริ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
2. นายวิโรจน์ มังกรณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
3. นางลินจง มากเพ็ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
4. นางพิรยา วิกาหะ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

ทำหน้าที่ จดบันทึกการสนทนา เพื่อใช้ประกอบกับบันทึกที่ได้จากการถอดเทปการสนทนา และในกรณีที่จำเป็น อาจช่วยเตือน/เสริมประเด็นที่ผู้ทำการสนทนาข้ามไปหรือไม่ได้ถาม

ผู้อำนวยความสะดวก (facilitator)

1. นางสาวชัชฎาภรณ์ ชัยพรหม นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ
2. นางสาวภัทรปภา ธนาทรงสิริ อัตราร้างกลุ่มนโยบายและแผน

ทำหน้าที่บันทึกเสียง โดยใช้เครื่องบันทึกเสียง ควรตั้งเครื่องบันทึกเสียงให้สามารถเก็บเสียงผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคนได้ชัดเจน และทำหน้าที่บริการเครื่องดื่ม อาหารว่าง ตลอดจนช่วยเหลือจัดหากองคชาตบันทึกและอื่นๆ ให้การสนทนาดำเนินไปได้โดยไม่มีสิ่งรบกวนภายนอกตลอดเวลากการสัมภาษณ์

ภาคผนวก ข
ภาพประกอบ

รายนามคณะวิจัย

ที่ปรึกษาคณะวิจัย

นายสิทธิชัย มูลเขียน	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
นายศักดิ์ชิวิน วัฒนโธ	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
นางภัทราธร โฆษะโยธิน	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
นายสุมนต์ มอนไข	ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางพิมพ์ใจ มณีวรรณ	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน
--------------------	------------------------------

คณะวิจัย

นางพิมพ์ใจ มณีวรรณ	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน
นางสาวกิริณา โนนสินชัย	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
นางสาววารภรณ์ อนุวรรตน์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
นายชัยพันธ์ ศรีนันทา	ผู้อำนวยการโรงเรียนสันติสุข
นายเจียมพดล ไชยลักษณ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนสองแคววิทยาคม
นายสำเร็จ ไกรพันธุ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนแมริมวิทยาคม

วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงาน

นางพิมพ์ใจ มณีวรรณ	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน
--------------------	------------------------------